

II.

**Büntető törvénykönyv a bűn-
tettekről és vétségekről.**

II.

1. (1. §.) *Mely cselekmény képez büntettet vagy vétséget és miféle büntetéssel büntethetők azok?*

Büntettet vagy vétséget csak azon cselekmény képez, melyet a törvény annak nyilvánít.

Büntett vagy vétség miatt senki sem büntethető más büntetéssel, mint amelyet arra, elkövetése előtt, a törvény megállapított.

2. (5. §.) *A magyar büntető törvénykönyv hatálya mely területre terjed ki?*

A magyar büntető törvénykönyv hatálya a magyar állam egész területére kiterjed.

Az ezen területen akár magyar honosok, akár külföldiek által elkövetett büntettek és vétségek a jelen törvény határozatai szerint büntettetnek.

A fegyveres erőhöz tartozó személyek külön törvények alatt állanak.

A területenkivüliségre nézve a nemzetközi jog szabályai irányadók.

3. (19. §.) *Mit ért mentelmi jog alatt és érinti-e a büntető törvény ezen jogot?*

A mentelmi jog kifejezés alatt az országgyűlés (képviselőház, felsőház) tagjait hivatásuk akadálytalan gyakorlása és függetlensége érdekében megillető kétféle kiváltságot és pedig: a szorosabb értelemben vett „feleletmentességet“ és a „sérthetlenséget“ kell érteni.

Vagyis, amit a képviselő vagy felsőházi tag, mint olyan, a Házban és a Házon kívül mond vagy tesz, azért csak a képviselőház vagy a felsőház által vonható felelősségre (Felelőtlenység). Ha pedig ezek az egyének nem mint képviselők vagy felsőházi tagok és nem törvényhozói hivatásuk gyakorlása közben mondanak vagy tesznek valamit, azért csak a Ház engedelmével vonhatók felelősségre és — a tettenérés esetét kivéve — csak a Ház előleges engedelmével foghatók el. (Sértetlenség).

A büntető törvények az országgyűlés tagjainak mentelmi jogát nem érintik.

4. (20. §.) *Melyek a büntetések nemei?*

A büntetés nemei a következők:

1. halálbüntetés;
2. fegyház;
3. államfogház;
4. börtön;
5. fogház;
6. pénzbüntetés.

5. (26. §.) *A pénzbüntetés hogyan szabható ki?*

A pénzbüntetés kiszabható akár mint önálló, akár mint mellékbüntetés és pedig 40 fillértől 3200 pengőig.

6. (65. §.) *Mely cselekmény képezi a büntett vagy vétség kísérletét s az mikor büntetendő?*

A cselekmény, mellyel a szándékolt büntett vagy vétség véghezvitele megkezdett, de be nem végeztetett: a megkezdett büntett vagy vétség kísérletét képezi.

A büntett kísérlete mindig, a vétségé azonban csak a törvény különös részében meghatározott esetekben büntetendő.

7. (67. §.) *Mikor nem büntetetik a kísérlet?*

Nem büntetetik a kísérlet:

1. ha a tettes a megkezdett büntett vagy vétség véghezvitelétől önként elállott;

2. ha a büntett vagy vétség tényálladéka-hoz tartozó eredményt — mielőtt cselekménye felfedeztetett volna — önként elhárította

8. (69. §.) *Kik a véghezvitt vagy megkísérelt büntett vagy vétség részesei?*

A felbujtó és a bűnsegéd.

Felbujtó az, aki mást a büntett vagy vétség elkövetésére szándékosan rábír;

bűnsegéd az, aki a büntett vagy vétség elkövetését szándékosan előmozdítja vagy könnyíti; vagy annak előmozdítására vagy könnyítésére mást rábír, úgyszintén, aki másokkal a cselekmény elkövetésénél vagy annak elkövetése után nyújtandó segély vagy a cselekményből származható haszon biztosítása vagy pedig a hatósági intézkedések megghiusítása iránt megelőzőleg egyetért.

9. (70. §.) *Kiket kell tetteseknek tekinteni?*

Tetteseknek kell tekinteni mindazokat, akik a büntettet vagy vétséget együtt vagy közösen követik el.

10. (75. §.) *Büntettet vagy vétséget csak milyen módon elkövetett cselekmények képeznek?*

Büntettet csak szándékosan elkövetett cselekmények képeznek.

Ugyanez áll a vétségekre is, kivéven, ha a gondatlanságból elkövetett cselekmény vétségnek nyilvánítatik.

11. (76. és 77. §.) *Kinek nem számítható be a büntetendő cselekmény?*

Nem számítható be a cselekmény annak: aki azt öntudatlan állapotban követte el, vagy kinek elmetehetsége meg volt zavarva és emiatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt.

Nem számítható be továbbá a cselekmény, ha elkövetője ellenállhatatlan erő, vagy oly

fenyegetés által kényszerített arra, amely saját vagy valamelyik hozzátartozójának életét vagy testi épségét közvetlenül veszélyeztette, amennyiben a veszély másképp nem volt elhárítható.

12. (78. §.) *Hozzátartozóknak kiket kell tekinteni?*

Hozzátartozóknak tekintetnek: a fel- és lemenő ágbeli rokonok és sógorok, a testvérek, unokatestvérek és ezeknél még közelebbi rokonok, az örökbefogadott és tápgyermek, a házastársak és jegyesek, testvérek házastársai s a házastársak testvérei.

13. (79. §.) *Mit értünk jogos védelem alatt. A jogos védelem túlhágását büntetik-e?*

Jogos védelem az, mely akár a megtámadottnak, akár másnak személye vagy vagyona ellen intézett vagy azt fenyegető jogtalan és közvetlen megtámadásnak elhárítására szükséges.

A jogos védelem a cselekmény beszámíthatóságát kizárja.

A jogos védelem határainak félelemből, ijedtségből vagy megzavarodásból származott túlhágása nem büntetettik.

14. (80. §.) *Mikor nem büntetetik a végszükségben elkövetett bűncselekmény?*

Nem büntetetik a cselekmény, ha az a tettes vagy hozzátartozói életének vétlenül származott, más módon el nem hárítható, közvetlen veszélyből való megmentése végett végszükségben követtetett el.

15. (81. §.) *Mi nem zárja ki a beszámítást?*

A büntetőtörvény nem tudása vagy téves felfogása a beszámítást nem zárja ki.

16. (106. §.) *Mi zárja ki a bűnvádi eljárást?*

A bűnvádi eljárást kizárja: 1. a bűnös halála; 2. a királyi kegyelem; 3. az elévülés.

17. (106. §.) *Mit kell elévülés alatt érteni és az büntett és vétség esetében mikor zárja ki a bűnvádi eljárás megindítását?*

Elévülés alatt azt kell érteni, hogy semmi-féle büntett és vétség többé már nem üldözhető, ha a véghezvitel napjától bizonyos ideig azokban feljelentés nem tétetett, azokról tudomás nem szereztetett és így nyomozás sem végeztetett és pedig:

1. 20 év elteltével, ha az elkövetett bűntettre halál vagy életfogytig tartó fegyház;

2. 15 év elteltével, ha az elkövetett bűntettre 10 éven felüli;

3. 10 év elteltével, ha az elkövetett bűntettre öt éven felüli;

4. 5 év elteltével, ha az elkövetett bűntettre kisebb büntetés van megállapítva.

Vétségekre nézve a bűnvádi eljárás megindítása 3 év elteltével évül el.

18. (110. §.) *Büntett vagy vétség miatt, mely csak a sértett fél indítványára üldözhető, a jogosítottnak indítványa nélkül a bűnvádi eljárás megindítható-e?*

Oly büntett vagy vétség miatt, mely csak a sértett fél indítványára üldözhető, az erre jogosítottnak indítványa nélkül a bűnvádi eljárás meg nem indítható.

19. (112. §.) *A magánfél mennyi idő alatt köteles indítványát előterjeszteni?*

A magánfél indítványa azon naptól számított három hó alatt terjesztendő elő, amely napon az elkövetett büntett vagy vétség és annak elkövetője az indítványra jogosítottnak tudomására jutott, ha a cselekmény büntethetősége időközben elévülés által el nem enyészett.

20. (113. §.) *Az indítvány előterjesztésére ki van jogosítva?*

Az indítványozásra jogosítva van: a sértett fél, ha életkorának 16-ik évét már betöl-

tötte; ellenkező esetben annak törvényes képviselője.

Ha azonban a sértett fél ellen, ennek törvényes képviselője vagy gondnoka követte el a büntetést vagy vétséget: a bűnvádi eljárást hivatalból kell megindítani.

21. (126. §.) *Ki követi el a felségsértés büntetést a király személye ellen?*

Felségsértés büntetést követi el:

1. aki a királyt meggyilkolja vagy szándékosan megöli, vagy ezen cselekmények valamelyikének véghezvitelét megkísérli;

2. aki a király testi épségét megsérti vagy őt az uralkodásra képtelenné teszi;

3. aki a királyt az ellenség hatalmába adja, vagy uralkodásának gyakorlatában akadályozza, vagy személyes szabadságától erőszakkal vagy fenyegetéssel megfosztja;

4. aki az előbbi két pontban meghatározott valamelyik cselekmény véghezvitelét megkísérli.

22. (127. §.) *Ki követi el a felségsértés büntetést az alkotmány és az államterület ellen?*

Felségsértés büntetést képezi az a cselekmény is, mely közvetlenül arra van irányozva, hogy:

1. a trónöröklés törvényes rendje erőszakkal megváltoztassék;

2. a magyar állam alkotmánya erőszakkal megváltoztassék;

3. a magyar államnak területe, vagy annak valamelyik része erőszakkal idegen uralom alá jusson, vagy a magyar államtól erőszakkal elszakíttassék.

23. (139. §.) *Ki követi el a király bántalmazásának büntetést?*

Aki a királyt tetteleg bántalmazza, amennyiben cselekménye felségsértést nem képez: a király bántalmazásának büntetést követi el.

24. (141. §.) *Ki követi el a királyi ház tagja bántalmazásának büntetést?*

Aki a királyi család valamelyik tagját tetteleg bántalmazza, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, a királyi ház tagja bántalmazásának büntetést követi el.

25. (1920. évi I. t.-c. 12. §.) *Az államfői hatalom gyakorlásának végleges rendezéséig az államfői teendőket ideiglenesen ki látja el?*

A nemzetgyűlés addig, amíg az államfői hatalom gyakorlásának mikéntjét véglegesen rendezi és ennek alapján az államfő tisztét tényleg átveszi, az államfői teendők ideiglenes ellátására a magyar állampolgárok közül titkos szavazással kormányzót választ.

26. (1920. évi I. t.-c. 14. §.) *A kormányzó személye milyen büntetőjogi védelemben részesül?*

A kormányzó személye sérthetetlen és ugyanolyan büntetőjogi védelemben részesül, mint törvényeink szerint a király.

27. (142. §.) *Ki követi el a hűtlenség büntetést?*

A hűtlenség büntetést követi el az a magyar honos, aki valamely külhatalom kormányával szövetkezik, vagy azzal közvetlenül, vagy közvetve érintkezésbe bocsátkozik avégett, hogy azt a magyar állam elleni ellenséges cselekményre bírja; valamint az is, aki valamely külhatalmat a magyar állam elleni háborúra indítani törekszik.

Ha a hadüzenet megtörtént vagy a háború kiütött, a hűtlenség életfogytig tartó fegyházzal büntetendő.

28. (152. §.) *Kik követik el a törvényhozás és a kormány elleni lázadást?*

A csoportosulás, melynek célja:

1. az országgyűlést, annak valamelyik házát vagy bizottságát;

2. a magyar kormányt erőszakkal vagy személyes fenyegetéssel hivatásának szabad gyakorlatában akadályozni, vagy valaminek el-

határozására, valamely intézkedésre vagy valaminek elhagyására kényszeríteni: a lázadás büntettét képezi.

29. (153. §.) *Kik követik el a társadalmi osztályok, nemzetiségek, hitfelekezetek elleni lázadást?*

Lázadást képez az a csoportosulás is, melynek célja: a polgárok valamelyik osztályát, nemzetiségét vagy hitfelekezetét fegyveresen megtámadni.

30. (1921. III. t.-c. 1. §.) *Ki követi el az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló büntettet, illetőleg vétséget?*

Aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet, büntettet követ el.

Aki ily mozgalomban vagy szervezkedésben tevékeny részt vesz, úgyszintén, aki ily mozgalmat vagy szervezkedést előmozdít, vétséget követ el.

31. (1921. III. t.-c. 3. §.) *Ki követi el az állam és társadalom törvényes rendjének felforgatására irányuló vétséget ilyen irányú mozgalomnak palástolása által?*

Aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának létesítésére irányuló mozgalmról vagy szervezkedésről hitelt érdemlő tudomást szerez és erről a hatóságnak, mihelyt lehetséges, jelentést nem tesz, az, amennyiben részesség nem terheli, vétséget követ el.

32. (1921. III. t.-c. 4. §.) *Az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló mozgalom miatt ki nem büntethető?*

Az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalom vagy szervezkedés miatt nem büntethető az, aki előbb, mintsem azt a hatóság felfedezte volna, a mozgalmától vagy szervezkedéstől eláll és elállását társainak nemcsak tudomására juttatja, hanem azokat a mozgalom vagy szervezkedés felhagyására bírni törekszik, vagy pedig a mozgalmat vagy szervezkedést és annak előtte ismert adatait a hatóságnál feljelenti.

33. (1921. III. t.-c. 5. §.) *Ki követi el az állami és társadalmi rend elleni vétséget izgatás útján?*

Aki az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatását vagy megsemmisítését, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos úton való létesítését követeli, erre izgat, vagy mást felhív, vétséget követ el.

Aki az állam és a társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló büncselekmény elkövetésére nyilvánosan vagy több, — habár nem együtt levő — személy előtt egyenes felhívást intéz, vétséget követ el.

34. (1921. III. t.-c. 6. §.) *Ki követi el az állami és társadalmi rend elleni vétséget a katonaság, illetőleg a közbiztonsági szervek elleni izgatás útján?*

Aki a katonaság intézménye, a magyar fegyveres erő, a magyar királyi esendőrség vagy a magyar királyi államrendőrség ellen gyűlöletre vagy ezeknek szolgálati fegyelme ellen izgat, vagy alakilag és tartalmilag egyaránt törvényes rendelkezésük ellen engedetlenségre hív fel, vétséget követ el.

35. (1921. III. t.-c. 7. és 8. §.) *Ki követi el a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétséget?*

Aki olyan valótlan tényt állít vagy terjeszt, amely alkalmas arra, hogy a magyar állam vagy a magyar nemzet megbecsülését csorbítsa vagy hitelét sértse, vétséget követ el.

Aki a magyar állam vagy magyar nemzet ellen megalázó kifejezést használ, vagy ily cselekinényt követ el, vétség miatt büntetendő.

36. (1914. évi XL. t.-c. 2. §.) *Ki követi el a hatóság elleni erőszak büntettét?*

A csoportosulás, melynek az a célja, hogy a hatóságot vagy annak tagját akár erőszakkal, akár veszélyes fenyegetéssel hivatásának jogszerű gyakorlásában akadályozza vagy intézkedésre kényszerítse, vagy hogy a hatóságot gyakorló személyt vagy a hatóság tagját hivatásából folyó eljárása alatt, vagy pedig bosszúból hivatásának gyakorlása miatt tetteleg bántalmazza, hatóság elleni erőszak büntettét követi el.

Hatóság elleni erőszak büntettét követi el az is, aki csoportosulás esetén kívül hatóságot vagy annak tagját akár erőszakkal, akár veszélyes fenyegetéssel hivatásának jogszerű gyakorlásában akadályozza vagy intézkedésre kényszerít, úgyszintén aki valamely hatósági személyt hivatásából folyó eljárás alatt vagy pedig bosszúból hivatásának gyakorlása miatt tetteleg bántalmaz.

37. (1914. évi XL. t.-c. 4. §.) *Ki követi el a hatóság elleni erőszak vétségét?*

A csoportosulás, melynek célja az, hogy a hatóságnak közegét, akár erőszakkal, akár veszélyes fenyegetéssel hivatásának jogszerű gyakorlásában akadályozza, vagy intézkedésre kényszerítse, vagy hivatásából folyó eljárása alatt, vagy pedig bosszúból hivatásának gyakorlása miatt tetteleg bántalmazza, hatóság elleni erőszak vétségét követi el.

Hatóság elleni erőszak vétségét követi el az is, aki csoportosulás esetén kívül a hatóságnak közegét akár erőszakkal, akár veszélyes fenyegetéssel hivatásának jogszerű gyakorlásában akadályozza, vagy intézkedésre kényszeríti, vagy hivatásából folyó eljárása alatt, vagy pedig bosszúból hivatásának gyakorlása miatt tetteleg bántalmazza.

A kísérlet büntetendő.

38. (Büntető novella 1. §.) *A bíróság a fogház és a pénzbüntetés végrehajtását felfüggesztheti-e és mikor?*

A bíróság az egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott fogházbüntetés és a pénzbüntetés végrehajtását különös méltánylást érdemlő okból felfüggesztheti, ha ettől az ítélt magaviseletére egyéniségének, életviszonyainak és az eset összes többi körülményeinek figyelembevételével kedvező hatást vár.

A felfüggesztés hatálya kiterjed a mellékbüntetésként kiszabott pénzbüntetésre is; ellenben nem terjed ki az ítélet egyéb rendelkezéseire.

39. (Büntető novella 15. §.) *Minő kivételes eljárásban részesíti a Büntető novella a büntettet vagy vétséget elkövetett gyermeket, ha az tizenkettedik életévét még nem haladta meg?*

Az ellen, aki a büntett vagy vétség elkövetésekor életének tizenkettedik évét meg nem haladta (gyermek), sem vád nem emelhető, sem bűnvádi eljárás nem indítható.

Ha a gyermek büntettet vagy vétséget követett el, a hatóság, amely elé kerül, őt megfenyítés végett a házi fegyelem gyakorlására jogosított egyénnek vagy az iskolai hatóságnak adhatja át. Az iskolai hatóság a gyermeket megdorgálhatja vagy iskolai elzárással fenyítheti.

Ha a gyermek eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve vagy züllésnek

indult, a hatóság a gyámhatóságot értesíti és ha a gyermek érdekében halaszthatatlanul szükséges, a gyermeket ideiglenes felvétel végett a legközelebb eső állami gyermekmenhelyre szállítja. A gyámhatóság a gyermek javító nevelése iránt az erre nézve irányadó szabályok értelmében intézkedik.

40. (Büntető novella 16. §.) *Minő kivételes eljárásban részesíti a Büntető novella a büntettet vagy vétséget elkövetett fiatalkorút?*

Az, aki a büntett vagy vétség elkövetésekor életének tizenkettedik évét már meghaladta, de tizennyolcadik évét még be nem töltötte (fiatalkorú), ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg, büntetőjogi felelősségre nem vonható.

Ha a bíróság ily esetben szükségesnek látja, elrendelheti, hogy a fiatalkorút törvényes képviselője, hozzátartozója vagy más alkalmas egyén házi felügyelet alatt tartsa, vagy intézkedhetik az iránt, hogy a fiatalkorú házi vagy iskolai fenytést kapjon.

Ha az ilyen fiatalkorú eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve, vagy züllesnek indult, a bíróság a fiatalkorúnak javító nevelését rendeli el.

41. (Büntető novella 17. §.) *A fiatalkorú ellen minő intézkedések tehetők?*

Az ellen a fiatalkorú ellen, akinek a büntett vagy vétség elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt, a következő intézkedések tehetők:

1. dorgálás,
2. próbára bocsátás,
3. javító nevelés,
4. fogház- vagy államfogházbüntetés.

Pénzbüntetés fiatalkorú ellen sem mint fő, sem mint mellékbüntetés nem állapítható meg, úgyszintén hivatalvesztést sem lehet ellene kimondani. Más mellékbüntetés alkalmazása nincs kizárva.

42. (171. §.) *Ki követi el a hatóságok elleni izgatást?*

Aki valamely gyülekezeten nyilvánosan szóval vagy aki nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállításával, büntett vagy vétség elkövetésére egyenesen felhív, ha a büntett vagy vétség elkövetett: mint felbujtó büntetendő.

43. (175. §.) *Ki követi el a magánosok elleni erőszak büntettét?*

Ha valamely csoport azon célból, hogy személyeken vagy dolgokon erőszakot kövessen el, valakinek lakába, üzleti helyiségébe vagy bekerített birtokába betör: a csoportnak minden tagja a magánosok elleni erőszak büntettét követi el.

44. (177. §.) *Ki követi el a magánosok elleni erőszak vétségét?*

A magánosok elleni erőszak vétségét követi el az, aki a munkabér felemelése vagy leszállítása végett valamely munkás vagy munkaadó ellen erőszakot követ el, azt szóval vagy tettel bántalmazza, vagy erőszakkal fenyegeti.

Ugyanezt követik el azok is, akik gyárak, műhelyek vagy azon helyiségek előtt, ahol munkások dolgoznak, vagy a munkaadó, munkavezető lakása, illetőleg tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak avégett, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy pedig a munkásokat a munka elhagyására bírják.

45. (190. §.) *Ki követi el a vallás és annak szabad gyakorlata elleni vétséget?*

Aki valamely gyülekezeten, nyilvánosan, szóval, nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállításával Isten ellen intézett gyalázó kifejezések által közbotrányt okoz; aki az állam által elismert vallás szertartását erőszakkal megakadályozza vagy megzavarja: a vallás, illetve an-

nak szabad gyakorlása elleni vétséget követi el.

46. (203. §.) *Ki követi el a pénzhamisítás büntettét és ki annak vétségét?*

A pénzhamisítás büntettét követi el: aki azon célból, hogy az valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt forgalomba tétessék, bel- vagy külföldön folyamatban lévő:

1. fém- vagy papírpénzt utánoz vagy utánoztat;

2. a valódi fém- vagy papírpénzen olyan változást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék;

3. valódi arany- vagy ezüstpénz fémtartalmát bármi módon csökkenti vagy csökkenti.

Ugyanezen büntettet követi el az is, aki a forgalmon kívül helyezett pénzen fennebb említett célból olyan változásokat eszközöl vagy eszközöltet, hogy az még forgalomban lévőnek látszassék.

47. (Büntető novella 41. §.) *Hamis pénz csalárd használatát ki követi el?*

A hamis vagy hamisított pénz csalárd használatának büntettét követi el, aki a hamis, vagy nem általa hamisított pénzt valódi, illetőleg teljes értékű gyanánt forgalomba hoz.

Ha pedig olyan hamis vagy hamisított váltópénz vagy ezt pótló papírpénz hozatik forgalomba, amelynek névértéke egy koránál kisebb és nem képviseli valamely külföldi pénznek számítási egységét, a cselekmény vétség, amelynek kísérlete is büntetendő.

48. (209. §.) *Ki követi el a hamis pénz kiadásának vétségét?*

Aki a valódi pénz gyanánt kapott hamis vagy hamisított pénzt valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt tesz forgalomba: a hamis pénz kiadásának vétségét követi el.

49. (213. §.) *Ki követi el a hamis tanúzást?*

Aki bűnvádi ügyben, a bíróság előtt, az ügynek valamely lényeges körülményére nézve hamis vallomást tesz és azt esküvel is megerősíti, hamis tanúzást követ el.

50. (227. §.) *Ki követi el a hamis vádat és az hivatalból mikor üldözendő?*

Hamis vádat követ el az, aki mást valamely hatóság előtt, büntetendő cselekmény elkövetésével tudva hamisan vádol, vagy ellene tudva hamis bűnjeleket vagy bizonyítékokat kohol vagy állít elő.

A hamis vád, ha büntettre vagy vétségre vonatkozik: büntett, ha pedig kihágásra irányul, akkor vétség.

A hamis vád hivatalból csak akkor üldözendő, ha ennek alapján a büntető eljárás a vádlott ellen már megindult, ellenkező esetben a sértett fél indítványára.

51. (232. §.) *Ki követi el az erőszakos nemi közösülés büntettét?*

Erőszakos nemi közösülés büntettét követi el az:

1. aki valamely nőszemélyt erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön;

2. aki valamely nőszemélynek öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használja fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön, akár ő idézte elő azon állapotát, akár nem. (Sértett fél indítványára üldözendő és a vád vissza nem vonható.)

52. (234. §.) *Az erőszakos nemi közösülésnél mit értünk fenyegetés alatt?*

Fenyegetés alatt olyan fenyegetést értünk, mely alkalmas arra, hogy a fenyegetettben saját vagy jelenlévő hozzátartozójának életét vagy testi épségét veszélyeztető súlyos sértés közvetlen bekövetkezése iránt, alapos félelmet gerjesszen.

53. (236. §.) *Ki követi el a megfertőzés büntetést?*

Azon férfi, aki életkorának tizenegyedik évét be nem töltött tisztességes leánnyal nemileg közösül, a megfertőztetés büntetést követi el. (Sértett fél indítványára üldözendő, de az indítvány vissza nem vonható.)

54. (Büntető novella 43. §.) *Ki követi el a kerítés vétségét?*

A kerítés vétségét követi el, aki valamely tisztességes nőt házasságon kívül nemi közösülés vagy fajtalanság céljaira önérdékből más részére szándékosan megszerez, vagy megszerezni törekszik, ha a nő életének még 20-ik évét be nem töltötte. (A bűnvádi eljárás csak magánindítványra indítható meg, de az indítvány vissza nem vonható.)

55. (241. §.) *Ki követi el a természet elleni fajtalanságot?*

Férfiak között véghezvitt fajtalanság, úgyszintén embernek állattal elkövetett fajtalansága: természet elleni fajtalanság vétségét képezi.

56. (243. és 244. §.) *Mi képez vérfertőztetést?*

Nemi közösülés felmenő és lemenő ágbeli rokonok között: vérfertőztetést képez.

Ugyancsak vérfertőztetést képez a testvérek közötti nemi közösülés és természet elleni fajtalanság is.

57. (247. §.) *Ki követi el a csábítást?*

Az a szülő, aki törvényes, vagy természetes nőgyermekét mással nemi közösülésre, úgyszintén az, aki törvényes, vagy természetes gyermekét mással nemi, vagy természet elleni fajtalanság elkövetésére csábítja: csábítás büntetést követi el.

Ugyanezt követi el az is, aki a gyámságára, gondnokságára, nevelésére, tanítására,

vagy felügyeletére bízott személyt erre a cselekményre csábítja.

58. (249. §.) *Ki követi el a szemérmetsértő botránnyokozást?*

Aki szemérmetsértő cselekmény nyilvános elkövetése által közbotránnyt okoz.

59. (254. §.) *Ki követi el a családi állás elleni büntetést?*

Aki valamely gyermeket más családba csempész, kicserél, elsikkaszt, eltitkol, rendszerint járt helyre kitesz, vagy bármely más módon családi állásától megfoszt, vagy ezen állását megváltoztatja: a családi állás elleni büntetést követi el.

60. (1914. évi XLI. t.-c. 1. §.) *Ki követi el a rágalmazás vétségét?*

A rágalmazás vétségét követi el az, aki valakiről más előtt oly tényt állít, vagy hiresztel, mely valóság esetében az illető ellen a bűnvádi vagy fegyelmi eljárás megindításának oka lehet, vagy pedig őt közmegevetésnek tenné ki. (A sértett fél indítványára üldözendő.)

61. (1914. évi XLI. t.-c. 2. §.) *Ki követi el a becsületsértés vétségét?*

Aki más ellen becsületesítő, lealacsonyító vagy megszégyenítő kifejezést használ, vagy pedig ily cselekményt követ el, amennyiben rágalmazás vétsége nem forog fenn, a becsületsértés vétségét követi el. (Sértett fél indítványára üldözendő.)

62. (278. §.) *Ki követi el a gyilkosságot?*

Aki embert előre megfontolt szándékból megöl: a gyilkosság büntetést követi el és halállal büntetendő.

63. (279. §.) *Ki követi el a szándékos emberölést?*

Aki embert szándékosan megöl, ha szándékát nem előre fontolta meg: a szándékos emberölés büntetést követi el.

64. (281. §.) *Mit értünk erős felindulásban elkövetett emberölés alatt?*

Ha a szándék a tettesnek erős felindulásában keletkezett és rögtön végre is hajtatott.

65. (284. §.) *Ki követi el a gyermekölést?*

Azon anya, aki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli: a gyermekölés büntettét követi el.

66. (285. §.) *Ki követi el a méhmagzat-elhajtást?*

A méhmagzatelhajtás büntettét követi el azon teherben levő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti; ha házasságon kívül esett teherbe: enyhébben, ellenkező esetben pedig súlyosabban büntetetik. Az anyával ugyanazonos büntetés éri azt, aki a büntettet a teherben levő nő beleegyezésével követi el.

67. (287. §.) *Ki követi el a gyermekkitételt?*

Az a szülő, aki koránál vagy állapotánál fogva önszegélyre képtelen gyermekét félreeső, vagy rendszerint járatlan helyre teszi ki, vagy olyan körülmények között hagyja el, hogy annak megmentése a véletlentől függ: a gyermekkitétel büntettét követi el.

68. (290. §.) *Ki követi el a gondatlanságból okozott emberölést?*

Aki gondatlansága által embernek halálát okozta: az emberölés vétségét követi el.

69. (301. §.) *Ki követi el a testisértést és annak milyen fokozatai vannak?*

Aki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül hántalmazza, vagy egészségét sérti, ha az ezáltal okozott sérülés, betegség, vagy elmekegy;

1. húsz napnál tovább tartott: a súlyos testi sértés büntettét;

2. ha húsz napot túl nem haladott, de nyolc napnál tovább tartott: a súlyos testi sértés vétségét;

3. ha pedig nyolc napnál tovább nem tartott: a könnyű testi sértés vétségét követi el.

70. (310. §.) *Ki követi el a gondatlanságból okozott testi sértést?*

Aki gondatlansága által másnak súlyos testisértést okozott.

71. (312. §.) *Könnyű testisértés vétsége esetén a bünvádi eljárás mi alapon indul meg?*

Könnyű testisértés vétsége miatt a bünvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

72. (313. §.) *Könnyű testisértés miatt mikor nincs büntetésnek helye?*

A házi fegyelemre jogosított személy által, annak gyakorlatában elkövetett könnyű testisértés miatt büntetésnek nincs helye.

73. (314. §.) *Ki követi el a közegészség elleni vétséget?*

Aki a közfogyasztás tárgyát képező s elárúsításra, vagy szétoztásra rendelt élelmicikkek közé az egészségre ártalmas anyagot kever vagy kevertet; úgyszintén az, aki az ekként meghamisított, vagy életveszélyes élelmicikkeket árusítás, vagy szétoztás céljából boltjában vagy más áruhelyen, vagy raktárban tartja: közegészség elleni vétséget követ el.

74. (317. §.) *Ki követi el a gyermekrablást?*

Aki tizenégy éven aluli gyermeket akaratlan ellenére szülője, gondnoka, vagy felügyelője hatalmából erőszakkal, fenyegetéssel vagy ravaszsággal elvisz, vagy letartóztat: gyermekrablás büntettét követi el.

75. (323. §.) *Ki követi el a személyes szabadság megsértését?*

Aki valakit törvénytellenesen elfog, elfogat, letartóztat, vagy személyes szabadságától bármi más módon megfoszt, úgyszintén az,

aki valakit a törvény által megengedett esetekben tartóztat le, azonban e cselekményét azonnal, mihelyt lehetséges volt, a hatóságnak nem jelenti be: személyes szabadság megsértésének vétségét követi el.

76. (330. §.) *Ki követi el a magánlakmegsértés büntetést?*

Aki másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összeköttetésben levő vagy azokhoz tartozó helyiségbe vagy kerített helyre az ottlakó, vagy a lakással rendelkező beleegyezése nélkül, jogtalanul, erőszakkal, fenyegetéssel, vagy hamis kulcsok használása által behatol: a magánlak megsértésének büntetést követi el.

77. (332. §.) *Ki követi el a magánlak megsértés vétségét?*

Aki másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összeköttetésben levő, vagy azokhoz tartozó valamely helyiségbe jogos indok nélkül, cselszövényvel, vagy az abban lakónak, vagy a lakással rendelkezőnek akarata ellenére bemegy, vagy abban akarata ellenére bennmarad: magánlak megsértésének vétségét követi el.

78. (333. §.) *Ki követ el lopást?*

Aki idegen ingó dolgot másnak birtokából, vagy bírlalatából annak beleegyezése nélkül azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul el tulajdonítsa: lopást követ el.

79. (Büntető novellu 48. §.) *Tekintetbe véve a lopott dolog értékét, mikor büntett s mikor vétség a lopás?*

Ha a lopott dolog értéke kétszáz koronánál (most negyven pengőnél) nem nagyobb, a lopás vétség, ellenkező esetben büntett.

A lopott dolog értékének az veendő, amely értéke a dolognak a lopás idején volt.

80. (336., 337. és 338. §.) *Tekintet nélkül a lopott dolog értékére, mikor képez a lopás büntetést?*

Tekintet nélkül a lopott dolog értékére, büntetést képez a lopás, ha:

1. valamely, az állam által elismert vallás szertartásaira rendelt helyiségben, a vallás szertartásaihoz tartozó, vagy kegyes, vagy jótékony célra szánt tárgy tulajdonítottatik el;

2. temetőben a holtak enlékére rendelt, vagy a holttesten levő tárgy lopatik el;

3. épületben, bekerített helyen, vagy hajón követtetik el, hova a tolvaj betörés, vagy bemászás által jutott, vagy ha a lopás céljából a zár, vagy a megőrzésre szolgáló egyéb készület feltörtetett;

4. a felnyitásra hamis, vagy lopott kulcs használtatik;

5. csata, tűzvész, vízáradás, vagy más közveszély színhelyén, vagy annak közelében követtetik el;

6. elkövetésénél rabló- vagy tolvajszövetségnek két vagy több tagja működött közre;

7. szolgálatban álló személy azon, kinek szolgálatában áll, vagy annak házához tartozó személyen követi el;

8. a tolvajjal házközösségben, vagy közös háztartásban élő személy ellen követtetik el;

9. a lopást közhivatalnok közhivatalnoki jellegének felhasználásával követi el;

10. a tolvaj, vagy ha többen vannak, ezek egyike a lopás elkövetése végett közhivatalnoki jellegű, vagy hatósági megbízást színlel;

11. ha a tolvaj a lopás elkövetésekor fegyvert viselt, habár azt se nem használta, se nem mutatta;

12. ha a lopást olyan egyén követte el, aki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás, vagy orgazdaság büntette, vagy vétsége miatt már két ízben meg volt büntetve.

A 12. pontra ez a szabály nem alkalmazható akkor, ha az utolsó lopás elkövetését megelőző büntetés kiállása óta tíz év már eltelt.

81. (342. és 343. §.) *Lopás miatt a bűnvádi eljárás mikor indítható meg csupán a sértett fél indítványára?*

Ha a lopás házastársak, fel- vagy lemenő ágbeli rokonok, testvérek, közös háztartásban élő rokonok között követtetik el, úgyszintén, ha azt a gyámolt gyámja, a gondnokolt gondnoka, vagy a növendék nevelője ellen követi el: a bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

Aki az ellen, kinek szolgálatában, vagy fizetésében áll, vagy háztartásában él, vagy az utóbbival közös háztartásban élő hozzátartozók ellen követ el lopást, csak a szolgálatadó, a ház feje, vagy pedig a sértett fél indítványára vonattatik bűnvádi eljárás alá.

82. (344. §.) *Ki követi el a rablás büntettét?*

Aki idegen ingó dolgot annak birtokosától, vagy birlalójától, ez, vagy más jelenlevő ellen alkalmazott erőszakkal, vagy fenyegetéssel azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa: a rablás büntettét követi el.

83. (345. és 346. §.) *Mikor tekintetik a lopás rablásnak?*

A lopás rablásnak tekintetik, ha a tettenkapott tolvaj a lopás véghezvitele, vagy a lopott tárgy megtartása végett erőszakot vagy fenyegetést használ.

Rablásnak tekintetik a lopás akkor is, ha oly módon követtetik el, hogy véghezvitele céljából valamely személy öntudatlan, vagy védelmére tehetetlen állapotba helyeztetik.

84. (347. §.) *Rablás esetében mit értünk fenyegetés alatt?*

Fenyegetés alatt rablás esetében oly cselekmény közvetlen elkövetésével való fenyegetés értetik, mely által a fenyegetettnek, vagy hozzátartozójának, vagy valamely jelenlevőnek élete, testi épsége, vagy vagyona súlyos veszélynek tétetik ki.

85. (350. §.) *Ki követi el a zsarolás vétségét?*

Aki azon célból, hogy magának, vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen, valakit erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltűrésére, vagy elhagyására kényszerít: amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez, a zsarolás vétségét követi el.

86. (355. és 356. §.) *Ki követi el a sikkasztást, mikor képez az büntettet és mikor vétséget?*

Sikkasztást követ el: aki a birtokában, vagy birlalatában levő idegen ingó dolgot jogtalanul eltulajdonítja vagy elzalogosítja.

Az eltulajdonítás be van fejezve, mihelyt a birtokos, vagy birlaló a dolgot elidegeníti, elhasználja, a visszakövetelésre jogosított előtt eltagadja, vagy avval bármi más módon, mint sajátjával rendelkezik.

Ha az elsikkasztott vagyon értéke nem tesz ki többet negyven pengőnél: a sikkasztás vétséget, azonfelül pedig büntettet képez.

87. (365. §.) *Ki követi el a jogtalan elsajátítás vétségét?*

Aki idegen dolgot talál és azt 8 nap alatt a hatóságának, vagy annak, aki elvesztette, át nem adja: a talált dolog jogtalan elsajátításának vétségét követi el.

88. (370. §.) *Ki követi el az orgazdaság büntettét és ki annak vétségét?*

Aki olyan dolgot, melyről tudja, hogy lopás, sikkasztás, rablás vagy zsarolás büntette következtében jutott birtokosa vagy birlalójának kezéhez, vagyoni haszon végett megszerez, elrejt vagy annak elidegenítésére közreműködik: az orgazdaság büntettét követi el.

Ha pedig a dolog lopás, zsarolás vagy sikkasztás, vagy jogtalan elsajátítás vétsége következtében jutott birtokosa vagy birlalója kezéhez: az orgazdaság vétséget képez.

89. (374. §.) *Ki követ el bűnpártolást?*

Aki valamely büntett vagy vétség tettesének vagy részesének segítséget nyújt arra, hogy a hatóság üldözése elől meneküljön, a büntető eljárás sikerét meghiusítsa, vagy büntetlenül maradjon, ha eziránt vele nem a büntett vagy vétség elkövetése előtt egyezett meg, bűnpártolást követ el.

90. (Büntető novella 50. §.) *Ki követ el csalást?*

Aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit fondorlattal tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, s ezáltal annak vagy másnak vagyoni kárt okoz, csalást követ el.

A csalás vétségének kísérlete is büntetendő.

91. (380. §.) *Mikor képez a csalás büntettet és mikor vétséget?*

Ha a csalás által okozott kár húsz pengőt túl nem halad: a cselekmény vétséget, ellenkező esetben büntettet képez.

92. (391. §.) *Ki követi el a közokirathamisítás büntettét?*

Aki hamis közokiratot készít vagy valódi közokiratot tartalmának megváltoztatása által meghamisít, ha ebből valakire jogsérelem háramlik vagy háramolhatik, akár belföldi, akár külföldi legyen ezen közokirat: a közokirat hamisításának büntettét követi el.

93. (418. §.) *Ki követi el idegen ingóvagyon megrongálásának vétségét?*

Aki idegen ingó dolgot szándékosan és jogtalanul megrongál vagy megsemmisít: vétséget követ el.

A kísérlet büntetendő.

A bűnvádi eljárásnak csak a sértett fél indítványára van helye.

94. (421. §.) *Ki követi el idegen ingatlan vagyon megrongálásának vétségét?*

Aki másnak ingatlan vagyonát jogtalanul elfoglalja vagy szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, amennyiben súlyosabb büntetés alá eső cselekmény nem forog fenn és az okozott kár négy pengő értéket felülmul: vétséget követ el.

A bűnvádi eljárásnak csak a sértett fél indítványára van helye.

95. (422. §.) *Ki követi el a gyujtogatás büntettét és mikor nem büntetetik e cselekmény?*

A gyujtogatás büntettét követi el az, aki:

1. olyan házat, kunyhót vagy bármely épületet vagy helyiséget, mely emberek lakául szolgál vagy erre van rendelve, olyan időben szándékosan gyujt fel, midőn abban senki sem tartózkodik;

2. raktárt, gazdasági épületet, szabad téren fekvő nagyobb mennyiségű árú- vagy terménykészletet, a földtől el nem vált vagy garmadában levő gabonát, erdőt, nagyobb mennyiségű építési vagy tüzelésre szolgáló anyagkészletet, hidat, hajót vagy bányát szándékosan felgyujt.

Nem büntetetik a cselekmény, ha a felgyujtott tárgy a felgyujtó tulajdona és annak minősége és fekvése olyan volt, hogy felgyujtása másnak sem személyére, sem vagyonára nézve veszélyt nem okozott.

96. (425. §.) *Ki követi el a tűzvész okozásának vétségét?*

Aki valamely tárgyat gondatlanságból gyujt fel: a tűzvész okozásának vétségét követi el.

97. (427. §.) *Mikor nem büntethető a gyujtogatás?*

A gyujtogatás nem büntetetik, ha a tűz továbbterjedése, előbb mint a tett felfedezett és nagyobb kár okoztatott volna, a tettes által vagy az intézkedései következtében eloltott.

98. (428. §.) *A gyujtogatás elkövetésére irányzott szövetség mikor büntetettik?*

A gyujtogatás büntettének elkövetésére irányzott szövetség csak akkor büntetendő, ha ahhoz előkészületi cselekmény is járul.

99. (434. §.) *Ki követi el a közveszélyű megrongálás büntettét?*

Aki vaspályának, gőz- vagy más hajónak vagy ezekhez tartozó tárgynak szándékos megrongálása által a vasúton vagy a hajón levő személyeket vagy árukat veszélynek teszi ki: a közveszélyű megrongálás büntettét követi el.

100. (439. §.) *Ki követi el a távirda megrongálásának vétségét?*

Aki a távirdát vagy annak valamely tartozékát szándékosan megrongálja, vagy szándékosan oly cselekményt vagy mulasztást követ el, mely által a távirda használhatósága félbeszakíttatik vagy gátoltatik: vétséget követ el.

101. (455. §.) *Ki követi el a kémkedést?*

Aki az állam hadi erejére és hadi védelmére vonatkozó intézkedéseket, tárgyakat, melyekről tudja vagy tudhatja, hogy titokban tartandók, valamely tilalom megszegésével vagy félrevezetés, színlelés vagy másnemű fondorlat által, béke idején és azon szándékból kímleli ki, hogy azokról más államot értesítsen, kémkedést követ el.

102. (1913:XXXIV. t.-c. 3. §.) *Ki követi el a királyság intézménye elleni lázítást?*

Aki a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mozgalmat kezdeményez, szervez vagy vezet, vagy ily mozgalomban más módon tevékeny részt vesz, úgyszintén az, aki nyomtatvány útján vagy irat, képes ábrázolat közszemlére tételével vagy nyilvánosan szóval a királyság intézménye ellen lázít, vagy a királyság intézményét ugyanily

módon politikai célzattal megtámadja, a királyság intézménye elleni lázítást követi el.

103. (1914:XIV. t.-c. 2. §.) *Mit értünk sajtótermék alatt?*

Sajtótermék valamely iratnak, ábrázolatnak vagy zeneműnek műszaki vagy vegyi úton előállított többszörösítése.

104. (1913:XXI. t.-c. 2. és 3. §.) *Mikor büntetik a közveszélyes munkakerülést vétség gyanánt?*

A közveszélyes munkakerülés vétség gyanánt büntetendő, ha a tettes közveszélyes munkakerülésért már két ízben meg volt büntetve és a cselekmény elkövetésekor utolsó büntetésének kiállása óta két év még nem telt el.

Ezenkívül vétséggé minősül a közveszélyes munkakerülés:

1. ha a tettes magát vagy családját munkakerülő életmódjával erkölcsi romlásnak teszi ki; vagy

2. ha oly tények merültek fel, amelyekből meg lehet állapítani, hogy a tettes rendszerint bűncselekmények elkövetéséből tartja fenn magát.

105. (1913:XXI. t.-c. 4. §.) *Kétes foglalkozás miatt ki követ el vétséget?*

Vétség miatt büntetendő:

1. aki nyilvános vagy a közönségnek nyitvaálló helyen üzött tiltott szerencsejátékból tartja fenn magát vagy mások szenvedélyét, könnyelműségét, tapasztalatlanságát vagy értelmi övönységét üzletszerűen kihasználja: vagy

2. aki kéjnővel vagy tiltott kéjelgésből élő nővel tartatja ki magát.

III.

**Büntető törvénykönyv a
kihágásokról.**

III.

1. (1. §.) *Mely cselekmény képez kihágást?*

Kihágást képez azon cselekmény, melyet:

1. a törvény;

2. a miniszteri rendelet;

3. a törvényhatóság vagy

4. a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsal bíró város által kiadott szabályrendelet kihágásnak nyilvánít.

Úgy a miniszteri rendelet, mint a szabályrendeletek csupán valamely rendőri tilalomnak vagy rendelkezésnek megszegését minősíthetik kihágásnak.

2. (13. §.) *Milyen kihágás miatt nincs büntetésnek helye?*

Külföldön elkövetett kihágás miatt büntetésnek nincs helye.

3. (15. §.) *Melyek a kihágások büntetési nevei?*

A kihágások büntetései a következők:

1. elzárás;

2. pénzbüntetés.

4. (26. §.) *Kihágás esetében a részese és a kísérlet büntetendő-e?*

Kihágás esetében a tettesen kívül a részese is büntetendők.

A kihágás kísérlete nem büntetetik.

5. (31. §.) *Kihágás esetében mikor évül el a büntető eljárás megindíthatása és mikor a kiszabott büntetés?*

A büntető eljárás megindíthatása, amennyiben külön törvény ellenkezőt nem rendel, 6 hó alatt; a kiszabott büntetés pedig egy év alatt évül el.

6. (33. §.) *Ki követi el az állam elleni kihágást a hadierő eszközeinek veszélyeztetése által?*

Aki valamely vár vagy erőd, vagy a védelem céljából létesített megerősített tábor fekvéséről, erődítményeiről vagy ezeknek valamelyik részéről, az illetékes hatóság engedelmével, tervet vagy vázlatot készít, vagy közzétesz, úgyszintén aki hivatalos őrizet alatt levő ilyen tervet vagy vázlatot magának vagy másnak megszerez, lemásol vagy lemásoltat.

7. (34. §.) *Ki követi el az állam elleni kihágást fegyverek és lőszerre vonatkozó tilalmak megszegése s tiltott lókivitel által?*

Aki:

1. fegyvert vagy löszert nagyobb mennyiségben titkon vagy a kormány által kibocsátott tilalom ellenére megszerez;

2. olynemű fegyvereket, melyeknek tartása tiltva van, a hatóság engedélye nélkül készít, készíttet, megszerez vagy forgalomba hoz;

3. olyan időben, midőn ez a kormányrendelet által tiltatik, fegyvert, löszert vagy lovat külföldre szállít.

8. (36. §.) *Ki követi el az állam elleni kihágást tiltott zászló vagy jelvény használata által?*

Aki olyan zászlót, cimert vagy jelvényt tűz ki vagy nyilvánosan használ, árul vagy másként terjeszt, amelynek kitűzése vagy használata azon okból, hogy azok az állam és törvényes intézményei iránti ellenséges irányzatok jelzéseül szolgálnak, miniszteri rendelet által tiltva van.

9. (39. §.) *Ki követ el hatóság elleni kihágást gyűjtés által?*

Az, aki azon célból, hogy a pénzbüntetésre ítéltnak büntetése fedeztessék vagy kárpótoltassék, nyomtatvány által vagy valamely gyülekezeten nyilvánosan szóval gyűjtésre hív fel.

10. (40. §.) *Ki követ el hatóság elleni kihágást ok nélküli vészjelzés által?*

Aki a harangok félreverése vagy másnemű vészjelzés által, tudva, hogy erre ok nem forog fenn, a lakosok nyugalma megzavarja; vagy aki a hatóságot valótlán vész hír vagy zavargás bejelentése által szándékosan félrevezeti.

11. (41. §.) *Ki követi el a közcsend elleni kihágást veszélyes fenyegetés által?*

Aki nem zsarolási célból valakit gyilkosság, rablás, súlyos testi sértés, gyújtogatás vagy más közveszélyes bűntett elkövetésével avagy pedig rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget.

12. (42. §.) *Ki követ el hatóság elleni kihágást nyilvános csoportosulás vagy zavargás által?*

Aki nyilvános csoportosulás vagy zavargás esetén a hatóság által a rend fenntartására vagy helyreállítására tett intézkedéseknek nem engedelmeskedik.

13. (43. §.) *Ki követ el hatóság elleni kihágást hamis név, állás és lakhely bemondása által?*

Aki a hatóság hivatalnoka vagy közege által hivatása gyakorlatában nevének, állásának, lakhelyének megmondására szólíttatván fel, a feleletet megtagadja vagy valótlant állít.

14. (44. §.) *Ki követ el hatóság elleni kihágást jogtalan egyenruhaviselés vagy közhivatalnoki jelleg színlelése által?*

Aki magát illetéktelenül közhivatalban vagy közszolgálatban álló személynek vagy a

fegyveres erő tagjának adja ki, vagy aki hivatali egyenruhát vagy hatósági hivatalnok vagy közeg felismerésére szolgáló jelvényt vagy pedig katonai egyenruhát jogtalanul visel.

15. (45. §.) *Ki követ el hatóság elleni kihágást címbitorlás által?*

Aki őt jogosan meg nem illető olyan címet vagy rangfokozatot használ, amely által a közönség tévútra vezetetik, valamint az is, aki őt jogosan meg nem illető belföldi rend- vagy díszjeleket vagy engedély nélkül külföldi rend- vagy díszjeleket nyilvánosan visel.

16. (51. §.) *Ki követ el vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágást?*

Az, aki az állam által elismert valamely hitfelekezet vallásos tiszteletének tárgyát, a vallásos szertartásra rendelt helyiségen kívüül és nem a vallásos szertartás alkalmával, nyilvánosan meggyalázza és ezáltal közbotrányt okoz.

17. (52. §.) *Ki követ el vallás elleni kihágást a vasárnapi munkaszünet megszegése által?*

Aki az 1868:LIII. t.-c. 19. §-ának az ünnep- és vasárnapokra vonatkozó intézkedését megszegi. (1868:LIII. t.-c. 19-ik §-a szerint: vasárnap minden nyilvános és elkerülhetetlenül szükséges munkának szünetelnie kell; ünnepen pedig a templom, az istentiszteletre szánt helyiség közelében s egyházi menetek alkalmával azokon a tereken és utcákon, amelyekben az ily menet keresztül vonul, mellőzni kell mindazt, ami a szertartást zavarhatná.)

18. (55. §.) *Ki követi el a pénz és érték-papirok hamisítására vonatkozó kihágást?*

Aki nem azon célból, hogy forgalomba tétessék, nagyobb mennyiségben:

1. hamis fémpénzt vagy papírpénzt készít vagy készített;

2. a valódi fém- vagy papírpénzen olyan változást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék;

3. a valódi fémpénz fémtartalmát csökkenti vagy csökkenteti.

19. (61. §.) *Kik követnek el közbiztonság elleni kihágást fegyvertartás tilalmának megszegése által?*

Akik hatóság vagy magánosok elleni erőszak, gyilkosság, rablás, zsarolás, lopás, vagy két ízben elkövetett orvadászat miatt megbüntettétvén, büntetésük kiállása után a hatóság által fegyverbirhatástól eltiltattak; ha e tilalmat megszegik.

20. (66. §.) *Ki követ el közbiztonság elleni kihágást koldulás által?*

Az, aki hatósági engedély nélkül nyilvános helyen vagy házról-házra koldul, vagy aki 16 éven alóli gyermekeket a koldulásra biztat vagy koldulni küld, vagy e célból másnak rendelkezésre bocsát.

21. (70. §.) *Ki követ el közbiztonság elleni kihágást tiltott visszatérés által?*

Aki a magyar állam területéről vagy annak egyik részéről, vagy valamely vidék, város vagy község területéről a hatóság által jogerejűleg kitiltatott és a tilalom tartama alatt oda, ahonnan kitiltatott, a hatóság engedélye nélkül visszamegy.

22. (71. §.) *Ki követ el közbiztonság elleni kihágást hamis igazoló okmányok használata által?*

Aki alkalmazás, eltartás vagy segélykérés céljából a hatóságok vagy magánszemélyek félrevezetésére hamis iparkönyvet, cselédkönyvet vagy igazoló bizonyítványt készít, vagy a valódit meghamisítja vagy ily hamis vagy hamisított okiratot használ vagy valódi, de másnak számára kiállított okiratot a maga részére használ.

Aki mást koresmában, utcán vagy nyilvános helyen szándékosan lerészegít, továbbá, akik szesz italok eladásával iparszerűleg foglalkoznak és ezek megbízottjai, ha részegnek — noha ezen állapotát tudják — még szesz ital adnak.

33. (86. §.) *Ki követ el közrend elleni kihágást állatkinzás által?*

Aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínoz vagy durván bántalmaz, úgyszintén, ki az állatkinzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi.

34. (87. §.) *Ki követ el szerencsejáték általi kihágást?*

Aki nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyen szerencsejáték-vállalatot tart, valamint az is, aki a vállalkozót a szerencsejáték üzésében segíti.

A közönségnek nyitva álló helynek tekintendő azon magánlak is, melybe azon célból, hogy a szerencsejátékban részt vegyen, bevezetés mellett vagy anélkül mindenki beocsáttatik.

35. (91. §.) *Mit kell szerencsejátéknak tekinteni?*

Szerencsejátéknak tekintetik az, amelyben a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ.

Az állami sorsjáték vagy hatósági engedély mellett rendezett bármely más sorsjáték a jelen fejezet alá eső szerencsejátéknak nem tekintetik.

36. (99. §.) *Ki követ el közegészség elleni kihágást járványos betegségek be nem jelentése által?*

Az a családfő, akinek családjában vagy háznépe között, azon iparos, gyáros vagy bányatulajdonos, akinek műhelyében, gyárában, illetőleg bányatelepén segédei, tanoncai, illetőleg munkásai között, úgyszintén azon növelde-tulajdonos, akinek intézetében vala-

mely járványos vagy ragályos betegség kiütött, ha azon időtől kezdve, melyben a betegség természetéről magának tudomást szerzett, 24 óra alatt orvosi segélyről nem gondoskodik.

Ugyanezen kihágást követi el az az orvos is, aki valamely járvány vagy ragály kiütését, az erről szerzett tudomása után 24 óra alatt a hatóságnak be nem jelenti.

37. (102. §.) *Ki követi el a közegészség elleni kihágást állati járványos betegségek be nem jelentése által?*

Aki a felügyelete alatt lévő állaton veszettség vagy más, akár az emberekre, akár az állatokra veszélyes betegség jelét észleli és azon állatot azonnal el nem különíti vagy másként ártalmatlanná nem teszi, egyszerűsmind pedig az észlelt betegségről a hatóságnak jelentést nem tesz.

38. (104. §.) *Ki követ el közegészség elleni kihágást emberi élelemre levágandó állatokra vonatkozó szabályok megszegése által?*

1. Aki az emberi élelemre levágandó marhák vagy más állatok megvizsgálására s az ezekkel való bánásmódra vonatkozó egészségügyi szabályokat megszegi;

2. aki olyan marhát vagy állatot, melyet a fennálló szabály szerint csak a közvágóhídon szabad levágni, máshol vágat vagy vág le; vagy

3. aki olyan helyeken, ahol közvágóhíd nincsen, a marhák vagy más állatok levágása iránt kiadott rendeletet vagy szabályzatot megszegi s az ekként levágott marha vagy állat húsát emberi élelemre árulja, adja vagy használja;

4. aki elhullott vagy levágott beteg marha vagy állat húsát, e körülményt tudva, emberi eledelre használja vagy e célra másoknak adja.

39. (105. §.) *Ki követ el közegészség elleni kihágást ivóvíz megrontása által?*

Az, aki az emberek használatára szolgáló kútba, vízvezetékbe vagy forrásba ronda vagy undorító tárgyat dob.

Ugy szintén az is, aki közhasználatban lévő kutat, vízvezetéket vagy forrást szándékosan akként ront meg, hogy azok vize élvezhetetlenné válik vagy használhatóságuk félbeszakad.

40. (115. §.) *Ki követ el testi épség elleni kihágást lövöldözés által?*

1. Aki a hatóság tilalma ellen valamely községben vagy ennek közvetlen közelében lő;

2. az, aki lőfegyvert használatra, vagy töltött lőfegyvert felügyeletre olyan egyénnek enged át, aki az erre szükséges jártassággal vagy értelmi tehetséggel nem bír.

41. (117. §.) *Ki követ el testi épség elleni kihágást az építési rendészeti szabályok megszegése által?*

Aki építkezés vagy valamely épület javítása vagy lebontása vagy az állvány felállítása vagy leszedése alkalmával a biztonság szempontjából kiadott szabályokat megszegi.

Aki roskadó épületét a hatóság meghagyására, az az által megszabott időben le nem rontja vagy a hatóság meghagyásához képest ki nem javíttatja és addig is az élethbiztonság szempontjából szükséges intézkedéseket meg nem teszi.

42. (120. §.) *Ki követ el testi épség elleni kihágást sebes vagy vigyázatlan hajtás és lovaglás által?*

Aki városokban vagy más községekben sebes vagy vigyázatlan hajtás vagy lovaglás által mások személyét vagy vagyonát veszélyezteti, vagy a kocsikázásra, szánkázásra, lovaglásra, valamint a lovak kiszabadulásának megakadályozására vonatkozó szabályokat megszegi.

Ugyanezt a kihágást követi el a jelenlévő tulajdonos vagy gazda, aki kocsisának vagy

szolgálatban lévő más személynek ezen kihágását észreveszi és annak azt meg nem tiltja.

43. (122. §.) *Ki követ el testi épség elleni kihágást veszélyes állat gondatlan tartása által?*

Az, akinek birtokában vagy felügyelete alatt veszélyes vadállat vagy más olyan kutya vagy más olyan állat van, melyről tudja, hogy az ember életére vagy testi épségére nézve veszélyes tulajdonsággal bír s mindamelllett a veszély megelőzésére és megakadályozására szükséges elővigyázati és oltalmi intézkedéseket nem alkalmazza.

Ugyanezt a kihágást követi el a veszélyes vadállat birtokosa vagy felügyelője, aki az esetben, ha a vadállat kiszabadult, annak kézrekerítése vagy ártalmatlanná tétele végett a szükséges intézkedéseket azonnal meg nem teszi s egyszersmind pedig lehetőség szerint a hatóságot az eseményről azonnal nem értesíti.

44. (124. §.) *Ki követ el közegészség elleni kihágást a köztisztasági szabályok megszegése által?*

Az a háztulajdonos, aki a házában vagy azzal összefüggő helyiségben vagy közvetlenül a ház vagy helyiség előtt elhullott állatnak elásatásáról nem intézkedik; illetőleg utóbbi esetben e végből a hatóságnak jelentést nem tesz, továbbá, aki a városban vagy más községben elhullott állatot az ott fennálló szabályok ellenére, házában vagy lakásán vagy az ezekkel összefüggő valamely helyiségben tart, az udvarra, utcára vagy térre kidob, annak elásatásáról nem intézkedik vagy elásatásánál a fennálló szabályokat meg nem tartja.

45. (125. §.) *Ki követ el közegészség elleni kihágást a pócegödör nem tisztítása által?*

Aki városban vagy más községben a szemétkihordásra vagy a pócegödörök tisztítására

fennálló szabályt megszegi vagy a hatóság tilalma ellenére nagyobb mennyiségű szemetet, trágyát vagy más könnyen rothadó anyagot összegyülni engedi.

46. (Büntető Novella 51. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást (4 pengőt felül nem haladó) élelmi, élvezeti vagy egyéb életszükségleti cikk eltulajdonítása által?*

Aki 4 pengő értéket felül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikket, tüzelőszert vagy egyéb életszükségleti tárgyat lop, elsikkaszt vagy jogtalanul elsajátít, amennyiben a cselekményt büntetné minősítő körülmény nem forog fenn.

47. (127. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást idegen ingó dolog jogtalan használatával?*

Aki idegen ingó dolgot tudva jogtalanul használ és ezáltal azt megrongálja vagy értékében csökkenti.

Ugyanezen cselekményt követi el az is, aki másnak ingatlan vagyonát szándékosan és jogtalanul megrongálja vagy annak földtől el nem választott termékét felhasználja, amennyiben az okozott kár 4 pengő értéket felül nem halad. (Sértett fél indítványára üldözendő.)

48. (129. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást gyanús dolog megszerzése által?*

Az, aki valamely dolgot megszerz olyan körülmények között, amelyekből gyanítható, hogy az lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás vagy jogtalan elsajátítás következtében jutott birtokosa vagy birlalójának kezéhez vagy ugyanilyen körülmények között a dolog elidegenítésére közreműködik.

49. (131. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást gyanús tárgyak átvétele körüli visszaélés által?*

Ékszerészek, aranyművesek, arany- és ezüstóra készítőik vagy árusok, továbbá zsi-

árusok, akik olyan dolog megvételére vagy zálogbavételére szállítatnak fel, mely iránt hatóságilag tudósítottak, akár pedig magánfelek által értesítették, hogy jogtalanul került birtokosának vagy birlalójának kezéihez, ha a hatóságot a legrövidebb idő alatt nem értesítik és a lehetőségig nem működnek oda, hogy azon dolog s az azt kínáló személy a hatóság hatalmába kerüljön.

50. (136. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást hitelesítetlen mérték tartása, vagy használatával?*

Aki kereskedésében, raktárában, iparüzletében, vagy árudájában hatósági hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz-, vagy űrmértéket használ; úgyszintén, ha a súly-, hossz- vagy űrmértékre nézve kiadott szabályokat megszegi.

Kihágást követ el az is, aki hitelesítéssel el nem látott súly-, hossz- vagy űrmértéket kereskedésében, raktárában, iparüzletében, vagy árudájában, habár használatlanul tart.

51. (141. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást a tűzrendőri szabályok megszegése által?*

Aki a tűzvész kiütésének, vagy terjedésének megőrlése céljából kiadott szabályokat megszegi, továbbá, aki a tűzvész kiütése esetén az oltásra, a rendre és biztonságra kiadott szabályokat szegi meg.

52. (142. §.) *Ki követ el tulajdon elleni kihágást közveszély esetére kiadott hatósági intézkedések megszegése által?*

Aki tűzvész, vagy vízáradás esetén nem engedelmeskedik a hatóság azon meghagyásának, hogy a fenyegető, vagy már bekövetkezett közveszély elhárítására, illetőleg megszüntetésére, személyesen vagy háznépének, cselédeinek munkájával, szekereinek, vízjárműveinek, avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönben

hámos lovainak, vagy vonó marháinak ideiglenesen a hatóság rendelkezése alá bocsátása által közreműködjék, amennyiben abban alapos okok által nem akadályoztatott.

53. (1913. évi XXI. t.-c. 1. §.) *Ki követ el kihágást közveszélyes munkakerülés útján?*

Az a keresetre utalt munkaképes egyén, aki munkakerülésből csavarog, vagy egyébként munkakerülő életmódot folytat, kihágást követ el.

54. (1914. évi XIV. t.-c. 26. §.) *Ki követ el sajtótörvénybe ütköző kihágást?*

Sajtótörvénybe ütköző kihágást követ el annak a nyomdának, vagy más sokszorosítási vállalatnak a tulajdonosa, aki a nyomtatás, vagy más sokszorosítás helyét, a saját és a kiadó nevét, időszaki lapon pedig még a felelős szerkesztő nevét is a sajtótermékre ki nem teszi.

IV.

Nyomozástan.

(Kivonat Soltész Imre ezredesnek «Útmutatás a bűnügyi nyomozás alkalmával követendő eljárásra nézve» című könyvéből.)

Pl.
2 emb. haragszik egymásra

IV.

1. *Bűncselekmények hányféle módon juthatnak a csendőr tudomására?*

Háromféle módon juthatnak az elkövetett bűncselekmények a csendőr tudomására:

1. ha a nép körében elterjedt hírek után puhatol;

2. ha a sértett, vagy más valaki előtte feljelentést tesz;

3. ha szolgálata közben közvetlenül bűncselekményt észlel.

2. *Hogyan járjon el a csendőr a híresztelésekkel szemben?*

A híreszteléseket nem szabad figyelmen kívül hagyni, de nem is szabad azokat rögtön elhinni. Bárkitől is származnak a hírek, a csendőr fogadja azokat nagy fenntartással, de egyúttal iparkodjék kipuhatolni, hogy mennyi belőlük a való.)

Legelőször iparkodjék a nyomozó meg tudni, hogy kitől ered a hír. Igyekezzen azután meggyőződni arról is, hogy mennyiben lehet a hírnek alapja; aminek még akkor is utána kell nézni, ha a hír megbízhatatlan egyéntől ered. Ezt tapintatosan kell megtenni, anélkül, hogy valakit gyanúba kevernénk.

3. *A feljelentések felvételénél mit tartson szem előtt a csendőr?*

A feljelentések (valamint magánindítványok) felvételénél a nyomozó mindig tartsa szem előtt, hogy a feljelentés fogja az eljárás

alapját képezni, tehát igyekezzék azt lehetőleg kimerítően felvenni. Jegyezze pontosan fel, hogy:

1. ki tesz feljelentést s mi a feljelentő pontos lakhelye és foglalkozása;

2. mi miatt tesz panaszt, mi lett sérelmére elkövetve?

3. mikor, mely hónapban, mely napon követték el a bűncselekményt?

4. ki követte ezt el, vagy kire van gyanúja, miért van gyanúja egy bizonyos egyénre, hol lakik ez az egyén, mi a neve, mi a foglalkozása és milyen a személyleírása? *Milyen van a gy.*

5. milyen nyomokat észlelt a bűncselekmény elkövetése után s kik tudnak még a bűncselekményről?

6. mi a kára, költsége, kiadása a bűncselekmény folytán? Testi sértés esetén: hány napig volt beteg, ki kezeli?

A feljelentések felvételénél a nyomozónak körülbelül tisztában kell lennie azzal, hogy a feljelentő milyen egyén s mennyiben megbízható.

4. *Önfeljelentéseknél miért legyen óvatos a csendőr?*

Önfeljelentések — amikor valaki önmagát vádolja bűntettel — nem mindig felelnek meg a valóságnak. Beteges egyének néha meg nem cselekedett dolgokkal vádolják magukat. Más egyén azért jelentkezik önként, hogy enyhébb színben tüntesse fel bűnösségét. Végül előfordul, hogy valaki csak azért jelenti fel magát, mert a másikon bosszút akar állani.

5. *Mikor értesül a csendőr bűncselekményről saját észlelete alapján?*

A csendőr közvetlen akkor észlel bűncselekményt, amidőn portyázás, vásárok, búcsúk, nyilvános mulatságok felügyelése közben ő maga tanúja a bűncselekmény elkövetésének, azaz a tettest tetten éri, avagy amidőn útközben bűnjelre akad.

6. *Nemtermészetes halálesetek általában hogyan állhatnak elő?*

A nemtermészetes halálesetek a maguk külső megjelenése szerint vagy szándékos bűncselekmények, vagy gondatlanság által okozott bűncselekmények, vagy öngyilkosságok, vagy végül véletlen balesetek. Így jelentkeznek ezek az életben, amiből látható, hogy ezen haláleseteket: idegen kéz, az elhalt maga, vagy valami el nem hárítható véletlenség idézte elő.

7. *Melyek a nemtermészetes halálnemek?*

1. Testi sérülések által előidézett halálesetek.

2. Fulladás.

3. Akasztás.

4. Zsinegelés.

5. Megfojtás.

6. Megfagyás.

7. Megégés.

8. Napszúrás.

9. Villámcsapás.

10. Éhezés.

11. Elvetélés.

12. Mérgezés.

13. Szélhűdés. *gutta serena, bemulas*

8. *Mit értünk külsérelmi nyomok alatt s miért fontos ezek ismerete?*

Azok a nyomok, amelyek külső erőszakra engednek következtetni, külsérelmi nyomok. A sérülések ismerete nagy fontossággal bír, mert a sérülés minőségéből gyakran megállapítható, hogy szándékos bűncselekmény, vagy öngyilkosság forog-e fenn; másrészt számos esetben arra is lehet következtetni, hogy a sérülést mily eszközzel ejtették s ilymódon adat kerül a kezünkbe arránézve, hogy milyen eszközt vagy fegyvert kell a tettesnél házkutatás útján előkeríteni, hogy a tettessége bebizonyítható legyen; és végül sérülések, karcolások adatokat nyújt-

hatnak arra, hogy a halált a tettel való küzdelem, védekezés előzte-e meg, ami a tényállásra nézve mindig fontos.

9. *Hogyan csoportosíthatók az eszközök, amelyekkel testi sérülést lehet előidézni s milyen sérülési nemek vannak?*

A testi sérüléseket ejtő eszközök nemei:

1. Tompa, vagy tompaélű eszközök.
2. Éles eszközök.
3. Szűrőeszközök.
4. Lövészközök, azaz lőfegyverek.

Ezeknek megfelelően a sérülések is:

1. Tompa, vagy tompaélű eszközzel ejtett sérülések.

2. Metszett, vagy vágott sebek.
3. Szúrt sebek.
4. Lövési sebek.

10. *Mit értünk felhámhorzsolás alatt s a nyomozásnál annak minő jelentősége van?*

Amidőn az ütés folytán a bőrről a felhám leválik, előáll a *felhámhorzsolás*, melynek a nyomozásnál gyakran nagy jelentősége van. A kézzel való megfojtásnál az áldozat nyakán a tettes körmei rendszeren ilyen felhámhorzsolásokat hagynak vissza a nyakon; akasztásnál a kötél nyomai szintén ily alakban jelentkeznek. Fontosak a felhámhorzsolások, karcolások akkor is, midőn ezekből a tettes s az áldozat közötti küzdelemre lehet következtetni. Ily esetben nemcsak a hullán, de a tettesen látható felhámhorzsolások is jelentőséggel bírnak.

11. *Mit értünk véraláfutások alatt?*

A tompa eszközzel való behatás: ütés, nyomás, ütődés rendszerinti következménye, hogy a bőr alatti kötőszövet véredényei a nyomás folytán összetörnek és a kiömlött vér benyomul a bőr alatti kötőszövet hézagaiba, azokat kitölti; ezek az úgynevezett véraláfutások, másnéven véres beszűrődések. Élő egyéneken ezek körülírt, kissé kiemelkedő, kék,

vagy kékesvörös színű, nyomásra fájdalmas foltokat képeznek; ezek azok a kék foltok, amelyeket verekedő egyéneken gyakran lákárhányszor tapasztalhatunk, ha magunkat megütöttük. A daganat egy-két nap alatt lelohad, kezdetben zöld, majd sárgás-színűvé lesz, végre aszerint, mint a vér felszívódása rövidebb, vagy hosszabb ideig tartott, 10—15 nap alatt begyógyul.

12. *Mik a hullafoltok?*

A *hullafoltok* a bőrnek ugyanolyan kékes-szedes elszinesedésében jelentkeznek, mint a véraláfutások. A hullafoltok a testnek rendszerint azon a részén vannak, amelyen a hulla feküdt, de ugyancsak a lágyrészeken is jelentkeznek.

13. *Tompa eszközökkel ejtett sebek hogyan állanak elő; milyen sebek vannak s mik ezeknek az ismertető jelei?*

A tompa eszközökkel ejtett sebek zúzás, nyomás, vagy ütés útján állanak elő.

Ha az irány függőleges volt: egyszerű szétzúzott seb keletkezik; ha az eszköz oldalt talált, vagy a testen tova csúszott: szakított, karélyos seb áll elő.

A zúzott és szakított sebek ismertető jelei szabálytalan alakjuk, szétzúzott, egyenetlen, felhámfosztott és véraláfutásos széleik.

A harapott seb szélei szétzúzódtak és szagatottak. Gyakran a fogak lenyomatai észrevehetők, de néha egész valószínűtlennek látszó sebek állanak elő, például ha a hüvelyk izeit harapták le.

14. *Metszett és vágott sebek hogyan keletkeznek s melyek az ismertető jeleik?*

Metszett és vágott sebeket éles eszközök ejtenek.

A metszett seb széle éles és síma, egyenes irányban halad és mélységében szűkül. Ilyen a vágott seb is, de a seb szögletei zúzódtak, a vágott seb mélyebb, gyakran a csontig hatol.

Ha a metszés vagy vágás függőleges irányban hatol a testre: e seb mindkét széle egymáshoz hasonló; ha ferdeirányú volt, akkor a seb egyik oldala ferde és széle karéjos.

15. Szúrt sebek hogyan keletkeznek s melyek az ismertető jeleik?

Szúrt sebek oly éles eszközöktől származnak, amelyeknek hegye van. A szúrt seb csatornaalakú, amelyen megkülönböztethető a *bemeneti nyílás* és a *szúrási csatorna*.

16. A lött seb nagysága mitől függ?

A seb nagysága a lövedéknek a testbe való behatolásakor attól a távolságtól függ, amelyből a lövés történt; közvetlen közelből a testbe lött lövedék bemeneteli nyílása nagyobb, mint amekkora a lövedék; ellenkező oldalán, a kimeneti nyílásnál is, a lövedék szakító erejénél fogva, a seb meghaladja a golyó nagyságát.

17. Milyen jelekből állapíthatjuk meg azt, hogy a lövés milyen távolságból történt?

Ha a lövés közvetlen közelből történt, akkor a lövedék által ütött seb körül a lőpor lángja pörköt hagy hátra s az el nem égett lőporszemcsék, mint apró mákszemek, a bőrbe sűrűn beékelődnek, a lőpor koromja belepíti a seb környékét, amely korom lemosás által eltávolítható.

Régi, elöltöltő fegyverek fojtása papírból, vagy csepüből lévén, lövéskor meggyullad s ettől gvakran még az egy méter távolságban levő áldozat ruhája is tüzet fog, de megtörténhetik az is, hogy a fojtás egyes részei behatolnak a sebbe.

Ha a lövés nagyobb távolságból történik, akkor a lött seb egyedül a lövedék nyomait és hatását fogja mutatni minden mellékjelenység nélkül. Ha a fegyver csövét a testhez közel illesztik, akkor a lőborgázok, feszítő erejüknél fogva, szétroncsolják a testet (például a fejet, a száját), ha pedig a csövet erősen

odaszorítják a testhez, akkor a fegyver is szétrobbanhat.

18. Hogyan lehet a lövés irányát meghatározni?

Ha a lövedék semmi ellenállásra nem találna útjában, úgy a löcsatorna nyílása jelezhetné a lövés irányát is. Mivel azonban a csontok a lövedéket irányuktól eltérítik, ennél fogva a golyó sokszor egészen más irányban hagyja el a testet, mint amilyen a löcsatorna iránya volt.

Legpontosabban akkor határozhatjuk meg a lövés irányát, ha a lövedék a testen kívül még más tárgyakat is ért, mint ablakot, falat, és azokon látható nyomokat hagyott. Ez esetben a pontokat egy képzelt vonallal összekötjük s ennek meghosszabbításában lesz a lövés iránya.

19. Hogyan lehet megállapítani azt, hogy egy lövés történt-e, vagy több?

E körülményt golyólövéseknél a bemeneti nyílások számából lehet meghatározni, ámbar vannak esetek, amidőn például a golyó útközben szilárd tárgyat ér és kétfelé válik, ekkor egy lövésnek két nyoma is lesz. Serétlövésnél minden egyes találatkép középpontja a lövésnek számát mutatja.

20. Miből lehet megállapítani azt, hogy a lövés a sértett kezétől, vagy más kezétől ered?

Ha a lövés a sértett kezétől ered, akkor ez a közeli lövés nyomait fogja mutatni; a bemeneti nyílás a test mellső részében lesz s a megölt a fegyvert görcsösen fogja a kezében tartani.

Utóbbi körülmény egymaga nem elég bizonyíték, mert lehet, hogy valaki fegyvert szorongat a kezében és ekkor lövik agyon, mely esetben a fegyvert szintén görcsösen fogja tartani a kezében.

Ha a golyó bemeneti nyílása hátul van, akkor kizártnak tekinthetjük, hogy az illető

maga lőtte meg magát. A hulla kezének kormos volta is amellett bizonyít, hogy az illető öngyilkos volt.

20. *Vízben talált hulla kihúzásánál mire kell ügyelni?*

A vízben talált hulla kihúzásánál mindekelőtt ügyelni kell arra, hogy újabb sérülés rajta ne okoztassék. A holttestet nem szabad nyomásnak kitenni és vigyázni kell, hogy lehetőleg mindig vízszintes helyzetben maradjon.

22. *Minő módon lehet megállapítani azt, hogy a vízben talált halott egyén halálát mi okozta?*

Arra nézve, hogy a vízben talált halálát mi okozta, csak a boncolás szolgálthat biztos felvilágosítást. Csak boncolás útján állapítható meg az, hogy a halált fulladás okozta-e, vagyis, hogy az egyén élve került-e a vízbe és hogy a hullán talált sérülések még az élő emberen ejtettek-e, vagy pedig a vízben már a hulla sérült meg?

23. *A fulladási halált mily úton lehet előidézni s melyek annak külső jelei?*

A fulladási halál keletkezési módjai:

1. a lélegző nyílások elzáratása szilárd, vagy folyékony testtel. (Lélegző nyílások: az orrnyílás és szájnyílás.)

2. A légzőutak eltömése szilárd, vagy folyékony testtel s a nyak zsinegelése. (Légzőutak: a torok, a gége, a tüdő.)

3. A mellkas összenyomása.

A fulladási halál külső jelei:

1. A hullafoltok nagy kiterjedésűek és sötétvörös színűek;

2. az arc kékesvörös, duzzadt, a szemek kidülledtek, a nyelv kilóg;

3. az orrlyukakon, szájon, szemhéjaknál s a bőrön, különösen az arcon, de a nyakon és mellen is, hajszál-éri vérömlések; végül

4. gyakori a vizelet és bélsár, férfiaknál az ondó kiürülése.

24. *Az akasztás útján beállott halálnak melyek az ismertető jelei?*

Az arc duzzadt, a száj habos, a nyelv kilóg, a szemek kidüllednek s férfiaknál gyakran a magömlés, vagy vizelet is beáll. Némi különbség mutatkozhatik az arcszínben, mert ha az illetőt előbb megfojtották s azután felakasztják, arcszíne szederjes lesz, míg tisztán akasztásnál az arcszín halavány; továbbá a halála után felakasztott embernek nyelve nem szokott kilógni, végül akasztásnál azon a helyen, ahol a kötél csomó van kötve s ahol a kötél a vízszintes helyzetből a függélyes irányba hajlik, a kötél nyoma is a vízszintesből fölfelé hajlónak látszik, ellenben ha valakit kötéllal megfojtanak, annak nyakán a kötél nyoma csak vízszintes lesz.

25. *Az akasztási esetek kinyomozásánál minő irányelveket kell szem előtt tartani?*

Általában el kell gondolnunk, hogy volt-e oka az illetőnek öngyilkossá lenni, emésztette-e a bánat, szerelem, gyötörte-e gond, betegség, stb. s nem igazolja-e mindezeket egy sajátkezűleg írt búcsúzó levél, vagy elejtett nyilatkozat.

Viszont puhatolnunk kell aziránt is, hogy tulajdonképpen kinek állott volna érdekében az illetőt megölni? Volt-e haragosa, örököse, adósa, ellenfele, stb. s ezek hol voltak a kérdéses időben?

Akasztásnál kutatni kell aziránt is, hogy honnan való a kötél, mert ha nem a felakasztott házából való, akkor ez mindenestre gyanús körülmény.

Meg kell vizsgálni azt is, hogy nem látni-e az akasztott emberen dulakodás nyomait, mert büntett esetén ez, felnőtt embereknél, okvetlen fel is tételezhető.

Fontos az is, hogy milyen nyomot hagyott hátra a kötél s hogyan övezi a kötél a nyakat.

26. *Miben áll a zsinegelés? Miben különböznek a zsinegelés és az akasztás külső jelei egymástól?*

A zsinegelés az erőszakos halálnak az a módja, midőn valamely kötelet, zsineget, stb.-t valakinek szorosán a nyaka köré csavarnak, vagy hurkot vetnek a nyakra, minek következtében a halál rövid idő múlva beáll.

Az akasztás és a zsinegelés közti látható különbségek a következők: zsinegelésnél a kötél nyomai csakis vízszintesen haladnak, az areszín szederjes, az akasztásnál a kötél nyomai a vízszintes iránytól eltérve, felfelé irányulnak, az areszín halovány.

27. *Miben áll a kézzel való megfojtás s melyek az ismertető jelei?*

A kézzel való megfojtás abban áll, hogy valakinek a torkát kézzel összeszorítják, mely alkalommal a nyelv feneke a torok hátulsó falához nyomulván, a légző utat elzárja; a nyak főereinek megszorítása által pedig az agyban vérpangás áll elő, mely eszméletlenséget, végül a gégeideg összeszorítása fulladást idéz elő s beáll a halál.

A kézzel való megfojtásnál rendszeren a kéz ujjai nyomot hagynak a nyakon. Így, ha valakit jobbkézzel ragadnak torkon, annak nyaka jobboldalán a hüvelykujj, baloldalán pedig a többi ujjak nyomai is meglátszanak. Az ujjnyomok rendszeren kékesvörös színűek.

A kézzel való megfojtásnál a tünetek különben ugyanolyanok, mint a zsinegelésnél s a kettő közötti különbséget csupán az képezi, hogy a zsinegelésnél a zsinegnek, kézzel való megfojtásnál pedig az ujjak nyomai láthatók a nyakon.

28. *Miben áll a megfullás s milyen módon szokták azt előidézni?*

A megfullás igen ritka esetben fordul elő mint öngyilkosság, azonban előfordul nunt büntett, gyakran mint véletlen baleset is. Ide tartozik az orr- és szájnyílás befogása kézzel; ami alig képzelhető el felnőtt egyénnel szemben elkövetve, anélkül, hogy az ellenszegülés nyomai: karcolás, ütés, harapás ne legyenek feltalálhatók. Gyakoribb eset valamely puha tárgygal, kendővel, ágyneművel, vánkossal, pokróccal való betakarás, minek következtében az orr és száj elzáratván, beállhat a megfullás, úgy, hogy egyéb külsérelmi nyom az áldozaton nem található. Különösen újszülött és csecsemő ellen szokták alkalmazni. Előfordult továbbá, hogy az áldozatot éjjel, álmában rohanták meg s pokróccal, vagy dunnával beborítva, fojtották meg, mely esetben külső sérelmi nyom szintén nem volt található.

29. *Öngyilkossági esetek kinyomozásánál hogyan kell a csendőrnek eljárnia?*

Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy mi oka lehetett az elhaltnak magát megölnie? Például gyógyíthatatlan betegség, büntetéstől való félelem, reménytelen szerelem, vagy anyagi veszteségek, stb.

Közölte-e az öngyilkos előzőleg a szándékát, emlegette-e, hogy öngyilkos lesz, szóban, levélben, vagy megkísélt-e már máskor is az öngyilkosságot? A hátrahagyott leveleket alaposan meg kell vizsgálni, mert gyakran a gyilkos hamisít ilyeneket. Össze kell hasonlítani az elhalt birtokában talált írásokkal, hogy a betűk alakja, a fogalmazás, a helyesírás hasonlító-e; ha a levél megemlíti, hogy az elhalt miért lett öngyilkos, utána kell kutatni, hogy megfelel-e ez a valóságnak?

A hulla helyzetét és a rajta talált sebeket meg kell vizsgálni. Az öngyilkos sebei rendszerint a test előrészén, vagy oldalán lesznek. A hulla hátán talált szúrt, vagy vágott sebek ellenben gyilkosságra mutatnak.

Fontos a seb iránya is. Az ember jobbról balra lök és balról jobbra metsz. Ha tehát a seb fordított irányban fut: idegen kéztől származik, mert az alig lehetséges, hogy valaki a jobbkézzel a nyakát úgy vágja el, hogy jobbról balra metszett és viszont, hogy a jobbkézzel a felfelé fordított balkéz ereit úgy vágja fel, hogy a seb a balkezén jobbról balra halad. A dolog fordítva áll, ha valaki balog.

Következtetést lehet vonni a halál neméből s a használt eszközből arra is, hogy büntett, vagy öngyilkosság forog-e fenn? A megfojtás bizonyosan bűnös kéz műve, a zsinogelés és vágott sebek okozta halál nagy valószínűség szerint gyilkosság; az akasztás ismét nagyon valószínűen öngyilkosság, kivéve kis gyermekeknél. Leugrás az emeletről, hídról, vagy valamely magas helyről, valamint a széngázmérgezés többnyire öngyilkosság, esetleg gondatlanság, vagy véletlen baleset.

30. *Magzatelhajtás nyomozásánál kiket vehet gyanúba a csendőr?*

Gyanús, ha a nő terhesség észrevehető volt s hirtelen megszűnt és a nő fekvő beteg, vagy ha fenn jár is, de feltűnően vértelen, halavány arcú. Lehet, hogy véletlenül vetélte el a magzatát, célszerű azonban az eset iránt érdeklődni. Ha a nő hajadon, vagy már sok a gyermeke, ha a bába előzőleg nála járt, vagy ő a bábánál: ezek a körülmények gyanútkeltők lehetnek. Gyanús továbbá a bába akkor, ha olyan nők, akiken a terhesség még alig észrevehető (mert az elhajtás többnyire a terhesség első hónapjaiban szokott eszközöltetni), nagy számban fordulnak meg nála, különösen ha messzebb fekvő községekből is sűrűn keresik fel idegenek.

31. *Mérgezések nyomozásánál mire legyen figyelemmel a csendőr?*

1. Gyanús minden olyan haláleset, mikor valaki meg nem magyarázható okból hirtelen elhalt és olyan tünetek felléptek, amelyek egy

bizonyos betegségnek nem szoktak a tünetei lenni. Nem szükséges azonban, hogy a mérgezés rendes tünetei: hányás, szédülés, hirtelen lépjenek fel; gyakoriak az esetek, amikor valakinek hosszú időn át apránként adták be a mérget, vagy az elhalt más bajban, például tüdővészben sínylődött és gyógyszerben több ízben adták be neki az ölü mérget.

2. A gyilkosságoknál leggyakrabban használt mérgek: az arzén, kékkő, cyankali, foszfor, kénsav, veronál, ritkábban fordul elő a nikotin, strychnin. Gondatlansági esetekben s öngyilkosságoknál, balesetekben gyakori a széngáz, rézgálic, lúgkő, maszlagos nadragulya, beléndek, csalmatok és egyéb növényi anyagok, valamint az alkoholmérgezés.

32. *A különböző mérgeket milyen tünetekről ismerhetjük fel?*

Az arzén tünetei a hányás, égető szomj, karcoló, égető érzés a torokban, gyomorfájás, ájulás és fájdalma a combokban.

A kékkő felismerhető a keserű mandulára emlékeztető erős szagáról.

A cyankali rohamosan öl, néha egy-két perc alatt; teljes eszméletlenség és görcsök a jelei.

A foszfortól az ember bőre sárgás színt kap és ha a mérgezett még él, akkor lehetete sötétben világít.

A kénsav különösen a szájszögletekben hagy hátra maró nyomokat.

A nikotin a dohány szagáról ismerhető fel. A strychnin fulladási halált okoz s igen hirtelen hullamerevséget.

A széngáz világosvörös hullafoltokat idéz elő.

A rézgálicnak különös külső tünete nincs, de a hányadék kékes vagy zöldesszínű.

A lúgkő s a karbon szagáról ismerhető fel.

A maszlagos nadragulyában az atropin a mérges anyag; jellemző hatása az erősen tág

pupilla, amely oly erős lehet, hogy a kék szem is feketének látszik.

33. Tüzeset hány okból keletkezhetik?

Tűz négy okból keletkezhetik: úgymint elemi csapás folytán, véletlenségből, gondatlanságból, vagy szándékos felgyújtás által.

34. Elemi csapás folytán tüzeset hogyan keletkezhetik?

Elemi csapás folytán tüzeset csak villámcsapás útján állhat elő és pedig olyan módon, hogy égiháború alkalmával a légköri elektromosság szikrája: a villám valamely magas tárgyba: fa, torony, ház, stb. beleszap s azt meggyújtja.

A tűz ezen keletkezési módjának megállapítása a legkönnyebb, mert a villám mennydörgés kíséretében szokott lecsapni s így, ha a meggyújtott tárgy közelében emberek laktak, vagy tartózkodtak, azoknak ezen körülményről okvetlenül lesz tudomásuk.

35. Véletlenségből tüzeset hogyan keletkezhetik?

A véletlenségből keletkezett tüzesetek leginkább a házbeliek vigyázatlanságából erednek. Így például ha az égő lámpát egy ablak párkányára helyezik s az ablak esetleg nincs bezárva, vagy kiakasztva, megtörténik, hogy egy erősebb szélroham az ablakot kicsapja s a lámpát feldönti. Avagy megtörténik, hogy valaki égő lámpát visz a kezében s megbotlik, elesik s a lámpából szétömlő petroleum meggyullad.

A tűz fészkének átkutatásánál is találhatunk tárgyakat, mik a tűz keletkezési okára engednek következtetni: ilyenek pl. a lámpa fémtartója, a megolvadt üveg, az elégett anyag maga, pl. a mész. A tűz színhelyén elterjedt szag, pl. a benzin- és petroleumszag s a robbanás hatásai, ú. m. a kitört ablaktáblák szintén tájékoztathatnak a tűz keletkezésére nézve.

Ha a szoba padlóján szétömlött a gyújtó anyag, pl. petroleum, akkor a felszakított padló alsó felületén a petroleum nyomai meg látszanak.

36. Altalában hogyan keletkezhetik tüzeset gondatlanságból?

A tüzesetek nagy része gondatlanságból keletkezik.

A gondatlan ház népe a tüzes hamut a padlásra vagy a szemétdombra szórja ki.

Tűzveszélyes helyen csűrben, padláson pipázó munkások gyakran okoznak tüzet.

Felügyelet nélkül maradt gyermekek gyúfával való játék közben tűz okozóivá válnak.

A hibás építkezés is oka lehet a tűznek, ha pl. a kéménybe gerendát építenek be; erős tüzelés közben ez tüzet fog s végigégve, az egész házfedelet meggyújtja.

Csőplőgépeknél a gőzgép kéményéből kipattanó szikra tüzet okoz, ha nincs szikrafogó rajta; épügy a vasúti mozdony szikrái is felgyújtják a töltés mentén termelt és már száraz gabonát, ha a tüztávlat határán nem szántják meg a biztosító barázdát.

37. Gyújtogatásnak mi lehet az indító oka? Gyújtogatás nyomozásánál mire kell figyelemmel lenni?

A gyújtogatásnak: érdek, bosszú vagy beteges vágy lehet az indító oka.

Az érdekből történt gyújtogatásnál az érdekelt magánviszonyait és a gyújtogatás indító okát kell kutatnunk. E tekintetben néha a tűz színhelyén talált körülmények is nyomra vezetnek; pl. ha tüzesetnél egy kereskedő üzletében a cukorkadobozokat szalmával találjuk kitömve, vagy ha az értékesebb áruk még a tűz kitörése előtt biztonságba helyezettek stb.

Néha a kár és a biztosítási összeg nagysága közt mutatkozó aránytalanság is elárulja a haszonlesésből okozott gyújtogatást. A kár-

összeget szakértő véleményének meghallgatásával kell megállapítani.

A káros magatartása is elárulja néha a családi szándékot, pl. ha a káros a tűz kiütése előtt felöltözve fekszik le, vagy eltávozik ugyan hazulról, de megmotoszásakor nála találjuk összes értéktárgyait, melyeket feltehetőleg azért vett magához, hogy azokat megmentse.

Gyujtogatásra lehet következtetni, ha a községben egyszerre több helyen üt ki a tűz vagy ha a tűz színhelyén gyujtóanyagot találunk.

Az elmebajos gyujtogatók rendszerint általában árulják el magukat, hogy oly helyeken foglalnak állást, ahonnan a tűzben gyönyörködhetnek s ennek hangosan kifejezést is adnak.

38. Lopás nyomozásánál mire kell figyelmet fordítani?

Lopásnál kiváló figyelem fordítandó a tolvajok szokásaira, mert ha valamelyik tolvajnak valamely módszere jól beválik, akkor azt, ameddig csak lehet, követni is fogja.

Némelyik betörő a fal kibontásával, másik a keresztvasak átvágásával szokta a lopást végrehajtani.

A tolvaj szokásain kívül megfigyelendő továbbá az egyes betörő-eszközök használati módja is. Pl. némelyik betörő fúróval lyukat váj az ajtóretesz közelében s a reteszt egy görbe dróttal félrehúzza. Mindezen szokásokat és módszereket már csak azért is meg kell figyelni, hogy azokat kellőképen csoportosítva, újabbi lopásnál felismerjük és megállapíthassuk, vajjon ugyanazon tettesről lehet-e szó, avagy egy új esettel és újabb tolvajjal állunk-e szemben?

39. Kik a tolvaj segítő társai?

A tolvaj segítő társai: a kém, az őrtálló és a bűnsegédek.

A tolvaj a lopás elkövetése előtt rendszeren maga elküld valakit oda, ahol lopni fog, hogy a helyi viszonyokat kikémlelje. Ez a kém.

A tolvaj legfontosabb segédje az, aki őrt áll és a tolvajnak jelt ad, hogy meneküljön vagy szüneteltesse a munkáját vagy hogy már jöhet, szabad a tér.

Bűnsegédek azok, akik a lopás elkövetését szándékosan elősegítik vagy megkönnyítik.

40. Betöréses lopás nyomozásánál mindennek előtt mit kell szem előtt tartani?

A betöréses lopás helyszínére érve, tartsuk szem előtt a nyomozásnál követendő főelvet, a nyomok biztosítását.

A nyomok közül elsősorban a lábnyomok és pedig azok száma és iránya érdekelnek bennünket. Ebből lehet megállapítani, hogy hányan lehettek a tettesek, hol voltak az őrtállók s milyen irányban menekültek.

A lábnyomokból, mint az illető helyen már említettük, következtetni lehet arra is, hogy mily osztályhoz tartozó egyének, mily nembeliek s mily magasságuak voltak a nyomok hátrahagyói.

A férfiak nyomai mellett rendszeren ott találjuk a bot nyomát is, az asszonyoké mellől ez hiányzik.

A lábbeliek különleges alakja is eléggé jellemző.

Így könnyen felismerhető a bocskor és a cigány-papucs nyoma.

Magát a betörés módját véve szemügyre, figyelemmel kell lennünk arra, hogy vajjon a tolvaj volt-e tekintettel a házi viszonyokra, avagy sem; amiből viszont arra lehet következtetni, hogy a betörést a házi viszonyokkal ismerős egyén követte-e el, avagy más.

41. Betöréses lopásnál az ajtón való behatolás hogyan történik?

Az ajtót néha sarkaiból az ajtó és a küszöb közé helyezett feszítővassal kiemelik. Ahol a

küszöb ezt lehetővé teszi, ott az ajtóreteszt feszítik ki a küszöbből. Lehetséges azonban az ajtót úgy is kinyitni, hogy a kívülről eső ajtósarkakat kifeszítik.

Ha a sarkok és a reteszek felfeszítése nem mutatkozik célszerűnek, úgy a zárat nyitják fel. Ha az ajtóban benne van a kulcs, úgy kívülről egy kulcsfordítóval nyitják ki a zárat. E kulcsfordító egy hajsütő vashoz hasonlít, melyet kívülről az ajtóba dugnak s azzal a kulcs végét megfogják s a kulcsfordító végén lévő egvik bevágás a kulcs tollához támaszkodván, azt a zárban megfordítja. Ily esetek nyomozásánál a kulcs végét kell megtekinteni s ha azon karcolás látható, akkor feltételezhető, hogy kulcsfordítóval nyitották ki a zárat. Ha a kulcs épen a kulcslyuk irányába esik, úgy a kulcsot a zárból kívülről kitolják és azután a zárt álkulccsal nyitják ki.

Ahol az ajtó kívülről retesszel is el van zárva, ott lyukat fúrnak a zár körül s az abba dugott horgas dróttal félretolják a reteszt.

42. Betöréses lopásnál az ablakon való behatolás hogyan történik?

Az ablakrácsok között oldalt szokott bemászni a tettes, mert a rácsok között magassági irányban több férhely van, mintha a betörő a vízszintes szélességi irányt választaná. Bemászásnál a jobb karját feje mellett felfelé nyújtja s mihelyt feje és jobb karjával bejutott, kigyómódra maga után húzza egész testét.

Ha a tolvaj az ablakrácsok között nem bujhatott be, akkor a rácsokat távolítja el vagy annyira elhajlítja, hogy a megnagyobbított nyíláson átjuthasson.

Újabb divatú ablakoknál a retesz az ablakráma alsó és felső részébe illeszkedik, ezeket véssővel lehet fészkeikből kitolni; az egyik retesz feltolásakor az összefüggő szerkezet miatt rendszeren a másik retesz is kimozdul helyéből ép úgy, mint mikor ablakbezárásakor

az ablak közepén fekvő fogantyú megfordításával egyszerre tolják ki vagy húzzák vissza úgy a felső, mint az alsó reteszt. Sőt az ablakszárnyakat a közepén összetartó kiugrócsapó is visszafordul fészkébe, ha pl. az alsó reteszt véssővel feltolják.

Ahol a betörő az ablakzárát nem ismeri vagy a felnyitásához műszerei nincsenek, ott az ablaküveg tábláját töri be. Hogy ezt zajtalanul tehesse, az ablaküvegre enyves vagy lekváros papírt ragaszt, hogy az üvegdarabok szét ne hulljanak s ezáltal ne csörömpöljenek. Ezután gyémánttal kivágja az ablaküveget és benyomja.

43. Záratokat és pénzszekrényeket hogyan nyit fel a tolvaj?

Ennek a legegyszerűbb módja az, hogy ha a pénzszekrénynek tartalékkulcsai vannak, azokat a tolvaj megszerzi s azokkal nyitja fel a pénzszekrényt.

A szekrényfalakat általában úgy szokták felbontani, hogy vasfúróval környílást fúrnak a szekrény falába s az így meglazított részt bezúzva, a keletkező nyílást azután feszítővassal nagyobbítják.

Más betörők ismét erős lánggal olvasztják meg a vasszekrény falát.

A kasszafeltörés egy másik módja a robbantás. Körfúróval lyukat vájnak a zár közelébe s egy beillesztett robbanó szerrel a zárat teljesen megsemmisítik. A zárra illesztett lakatok lefeszítése már könnyebb dolog. A lakatot tartó reteszt, ha az ajtó belső oldalára átnyúló végei széthajtva vagy begömbítve nincsenek, egy beletűzött vasdarabbal húzzák ki.

A lakatokat vagy záratokat, ha azok nem Wertheim-rendszerűek, egy meggömbített hegyű vasdróttal nyitják ki.

Ki lehet nyitni azonban álkulccsal is. A zárról viaszlenyomatot vesznek s ennek meg-

felelőleg a bármely vaskereskedésben kapható kidolgozatlan kulcsot kireszelik.

44. *Hogyan követi el a lopást a zsebmetsző?*

A zsebmetsző kiszemelt áldozatát olyankor közelíti meg, midőn annak figyelme más felé van terelve. Pl. látványosságoknál, ünnepélyeknél, versenyeknél s ahol a test és a ruha érintése a tolongás miatt természetszerűnek tűnik fel. Alkalmat nyújt továbbá erre a vasúton való utazásnál a vonat zökkenése, amikor a folyosón álldogáló utasok önkéntelenül egymáshoz ütődnek.

Ha ilyen alkalmak nem kínálóznak, akkor a zsebmetsző ezeket maga idézi elő. Pl. részegnek tetteti magát s beleütődik a kiszemelt személybe, avagy kialudt szivarja meggyújtása végett tüzet kér az illetőtől.

A zsebmetsző vagy egyszerűen kihúzza a zsebből a pénztárcát vagy pedig szétvágja a zsebet s úgy veszi ki a pénzszersényt.

45. *Hogyan követik el a vásári lopást?*

A vásári tolvajlást rendszerint egész tolvajszövetkezet szokta végrehajtani. Ezek közt a legismertebbek a cigányok. Míg azonban a férficigány inkább a lóvásáron keres prédát, addig a cigányasszonyok a sátrak körül ólálkodnak.

A lólopást a cigány inkább a vásár után hajtja végre.

Módszere a következő:

A lóvásárról hazatérőket valamely útszorosból vagy erdőséletről, avagy megszokott tanyájáról, az útmenti füzesből figyelik meg. A vett ló rendszerint a vásárosok szekere mögé van kötve. A szekérben alvó részeg tulajdonostól úgy lopják el a vezetéklovat, hogy egy cigánygyermek a szekér után szalad, hátul arra felkapaszkodik s egy éles késsel a vezetőklő kötőfékszárát elvágja, mire a ló elmarad a szekértől.

Végtelen sok útja-módja van a vásári tolvajlásnak s általában a körülmények szabják

meg a módot, hogy a tolvaj mily módon ér könnyebben célt. Legkönnyebb a lopás ott, ahol a sáternál sok vevő tolong; ily helyen a vásári cikk nézegetése után sokszor fizetetlenül kerül a látszólagos vevő zsebébe.

46. *Mi a legalkalmasabb mód a házi tolvajok leleplezésére?*

A házi tolvajok leleplezésére az a legalkalmasabb módszer, ha a házi cselédek viselt dolgai és előélete után előbbi alkalmaztatásuk helyén kérdezősködünk. Csak ilyen módon ismerhetjük meg, hogy a cselédek közül melyik a tolvaj s melyik a becsületes.

Általában gyanusak azok a cselédek, akik csak igen rövid ideig szoktak egy helyen szolgálni.

47. *A bűncselekmény színhelyén mit kell megfigyelni?*

Mindenesetre meg kell figyelni a következőket:

1. A tett színhelyének fekvését és környékét. Ha a tett színhelye épület, ismerni kell az egyes helyiségek egymáshoz való viszonyát, vagyis hogy egyikből a másikba hogyan lehet bejutni.

2. Azt a módot, hogy hogyan jöhetett be a tettes és hogyan távozhatott, a záruk, ajtók, ablakok állapotát, a láb-, kéz- és keréknyomokat, valamint a jelenlét, a jövés-menés nyomait.

3. A tettes által otthagytott dolgokat. Sokszor oly dolgokat, melyeket a tettes otthagyt, a házhoztartozónak, máskor pedig azt, ami a házhoz tartozik, bűnjelnek nézik. De megesik az is, hogy a tettes valamit csak azért tesz oda, hogy a hatóságot félrevezesse.

4. Meg kell figyelni a tettes cselekményének hatásait. Miután eleve nem tudhatjuk, hogy a tettes hogyan járt el, el kell képzelnünk a különböző lehetőségeket, hogy hogyan ját

szódhatott le a büntett és azután meggondolnunk minden lehetőséget, hogy a talált következmények megfelelnek-e annak, ahogy a bűncselekmény lefolyását elképzeltük.

48. A bűncselekmény színhelyén hogy kell a lábnyomokat biztosítani?

Semmit se rontsunk el a lábnyomokból s arra vigyázzunk, hogy új lábnyomok zavart ne okozzanak. Tehát meg kell akadályozni, hogy a házbeliék és mások azon a helyen, ahol lábnyomok láthatók, ide-oda járjanak. A fontosnak látszó lábnyomokat edénnyel, ládával vagy pedig feltámasztott deszkadarabokkal kell befedni; szükség esetén elegendő az is, hogy a lábnyomokat addig is, amíg velük tüzetesebben lehet foglalkoznunk, akként biztosítjuk, hogy melléjük kis fácskákat szúrunk a földbe. A lábnyomokat nemcsak a helyszín közelében kell keresnünk, hanem a helyszín távolabbi tájékán is. A tettes ugyanis rendszerint visszavár arra, hogy közvetlen a helyszíne körül úgy járjon, hogy nyomok utána nem maradjanak, pl. lábujjhegyen jár. Vagy mint a cigányok szokták: rongyot köt a mezitelen lábára, mikor a beltelekbe hatol.

Ha a lábnyom megszűnik, jelöljük meg valami pálcikával az utolsó és kutassunk a távolabbi környezetben ismét a nyom után, mert lehet, hogy azon a területen egy darabon a föld felületének sajátosságai folytán az egyes nyomok nem vehetők észre, de utóbb újra előjönnek.

49. A lábnyomokból minő következtetéseket lehet vonni?

Álló ember lábnyomát arról lehet felismerni, hogy a két lábnyom egymás mellett van; ha pedig az illető hosszabb ideig állott egy helyben, akkor több lábnyom is van egymás mellett. A menő ember lábnyomai 75—87 cm-re vannak egymástól. Az öreg ember kisebbeket lép; miért is, ha elég hosszú (nagy) lábnyomok a fenténél valamivel kisebb távol-

ságra vannak egymástól, akkor azt lehet feltelezni, hogy öreg ember járt ott.

Ha a két lábnyomnak egymástól való távolsága 78 cm-nél nagyobb, akkor futott az illető. Futó alak lábnyomainál az egyik láb helye s a másiknak a sarka erősen a földbe van mélyedve.

Sánta ember a nyomorék lábával kisebbet lép, mint az éppel; ily embernél a két lábnyom egyszer távolabb s egyszer közelebb van egymáshoz.

Ha a lábnyomok egymástól való távolsága mindig eltérő s a lábvonalak iránya cik-cakkos, akkor részeg, beteg vagy sebesült ember járhatott ott.

A lábnyomokban meg kell figyelni a szegelest is; a szegek száma, hiánya, elhelyezése, a sarok kopása jellegzetes sajátosságok. Népünk közül sokan sarkukon patkót is viselnek, avagy cipő helyett bocskort; a cigány lábát rongyokba varrja. Ha a gyanúsított nedves talajon járt s azután lábbelijét egy ideig nem viselte, akkor a sarok szegei, avagy patkói megrozdásodnak.

A lábnyom hosszából a test magasságára is lehet következtetni; arányos testű embernél a láb hossza lábbeliben 6-szor, mezitláb 6¼-szer, nőnél mezitláb 6¾-szer kisebb, mint az illető testmagassága; amiért is a lábnyom hosszát fenti számokkal szorozva, a test magasságát kapjuk.

50. Ha a helyszínén vérnyomok vannak, mire kell ügyelnie a csendőrnek?

Ügyelnie kell arra, hogy semmi olyasmi ne történjék, ami ezeket a nyomokat eltörli vagy pl. valaki a vértócsába belépjen és a nyomokat elváltottassa s újabb nyomokat taposson.

Ha a büntett szobában követtetett el, úgy a házból, mint az udvarból lehetőleg mindenkivel el kell távolítani, ha pedig szabadban követtetett el a bűncselekmény, akkor meg-

lehetős nagy területről kell eltávolítani mindenkit.

51. *Hogyan lehet a megszáradt vért felismerni?*

A megszáradt vér többnyire vörösbarna, nagyon hasonlít a firniszhez és ha jobbról is, balról is gyufa- vagy gyertyavilággal nézzük s a gyertyát ide-oda mozgatjuk, csillámló fénye van.

52. *A vérnyom alakjából mire lehet következtetni?*

A talált vérnyom alakjából is lehet olyan következtetéseket vonni, amelyek a bűncselekmény lefolyására felvilágosítást adnak. A falra vagy valamely tárgyra fröccsent vér arra mutat, hogy hol állhatott a sértett. A vércseppek pedig arra engednek következtetést vonni, hogy milyen irányban cseppentek le a földre. Ha a vérző egyén állt, akkor a földre hullt cseppek kerek foltok, ha pedig szaladt, akkor a cseppek hosszúkasak.

53. *Ahol az ember elvérzik, ott minek kell lennie?*

Ott, ahol az ember elvérzik, oly vértócsának kell lennie, mely egy-két liter vérmennyiségnek felel meg. Ha tehát a hulla nem ezen a helyen fekszik, ez annak a jele, hogy halála után lett oda cipelve.

54. *Az ujjnyomatok minek megállapítására alkalmasak?*

Az ember ujjainak felső izületén, a tenyér felőli oldalon (az ujj hegyén) a bőr recés vagy rovátkás felületű; a bőrfodrok minden embernél más és más alakulatot mutatnak és sohasem változnak. Épen ezért ezek rajza a személyazonosság megállapítására s a hamis nevet használók leleplezésére kiválóan alkalmas.

55. *Melyek az ujjnyomat felvételének eszközei?*

Az ujjnyomat felvételére az ujjnyomat-feltevő-készülék szolgál, amely a következő alkatrészekből áll:

1. festékpárna,
2. argentorat-por,
3. ecset,
4. foli-papír,
5. nagyító-lencse,
6. nyomdafesték.

E készülékeken kívül még az alábbi cikkek és tárgyak szükségesek:

7. szappan,
8. terpentin-olaj,
9. olló.

56. *Az ujjnyomat felvétele mily módon történik?*

Először a jobbkez ujjainak nyomatát vesszük fel s e célból az ujjnyomatlapnak a felső vörös vonalnál visszahajtott szélét illesztjük az asztal alsó széléhez, hogy így az ujjnyomatlap alábbi rovatai nyomatközben be ne piszkolódjának.

Azt az egyént, akiről ujjnyomatot kell felvenni, az előkészített asztal elé állítjuk akképen, hogy a festékpárnával és ujjnyomatlappal szemben legyen. Magunk az illető baloldalára állunk, kissé feléje fordulva, jobbkezének hüvelykujját megfogjuk, még pedig balkezünkkel az ujj csücskénél s jobb kezünkkel az ujjtőnél, azután az ujj felső izületét az úgynevezett ujjhegyet, az ujj baloldalán kezdve a jobb oldalig, tehát a köröm bal szélétől annak jobb széléig, a festékes párnán gyengén nyomva meghengerítjük. Az így megfestett ujjat ezután az ujjnyomatlap fölé vesszük s azt az ujjnyomatlap megfelelő rovatában gyengén nyomva, balról-jobbra meghengerítjük. Az ujjnyomatlapon az ujjat visszahengeríteni semmi esetre sem szabad, továbbá szigorúan kell ügyelni arra, hogy úgy a festékes párnára, mint a papirosra ne csak az ujj

hegye, hanem annak egészen az izülethajlásig terjedő része reáhengerítettessék.

A hüvelykujj után a mutatóujjat, majd a középső-, a gyűrűs- és a kisujjat vesszük elő s velük ép úgy járunk el, mint a hüvelykujjgal.

Amikor a jobbkez ujjaival elkészültünk, az ujjnyomatlapot az asztalon feljebb toljuk, hogy a balkéz rovataihoz hozzáférhessünk s az ujjnyomatlapnak az alsó vörös vonalnál visszahajtott szélét fektetjük az asztal széléhez. A balkéz ujjainak nyomatát ezután a hüvelykujjon kezdve ugyanolyan módon és sorrendben vesszük fel, mint a jobbkez ujjainak nyomatát.

Ha az összes ujjak egyenkinti nyomataival elkészültünk, a két úgynevezett összesített ujjnyomatot vesszük fel s e célból az ujjnyomatlapot úgy igazítjuk meg, hogy annak alsó széle essék össze az asztal szélével. Az összesített ujjnyomat felvételekor jobb kezünk mutató- és hüvelykujjával a terheltneg balkezén, egymás mellé sorozítva, összefogjuk a mutató-, a középső-, a gyűrűs- és a kisujjakat s ezeket balkezünk ráhelyezésével együttesen a festékpárnára, majd az ujjnyomatlapnak legalsó megfelelő (baloldalon levő) rovatára nyomjuk. A balkéz után ugyanígy teszünk a jobbkez négy ujjával is a jobb oldalon.

Az ujjnyomat felvételére külön e célt szolgáló készülék hiányában a nem túlságosan nedves közönséges bélyegző festékpárnát is lehet használni.

57. Az ujjnyomatfelvétel befejezése után mit kell tenni?

Az ujjnyomat felvételének befejezése után az ujjnyomatlap rovatait ki kell tölteni s azt a hátlapon kijelölt helyen alá kell iratni. Ha az, akiről az ujjnyomatot felvettük, írni nem tud, ezt az aláírás helyén meg kell jegyezni.

Az ujjnyomatlapot mindig két példányban kell felvenni; a másodpéldányon csak a nevet kell jelezni, a többi rovat kitöltése mellőzhető.

58. A bűncselekmények színhelyén talált ujjnyomok felvétele hogyan történik?

A büntettesek akaratlanul és tudtuk nélkül a bűncselekmény színhelyén gyakran hátrahagyják ujjnyomukat, amely az ő kielégítésére igen alkalmas.

Az ujjnyomok rendszerint úgy keletkeznek, hogy a tettes síma felületű kemény tárgyat megfog vagy az ujjával megérint. Ha az ujj piszkos, festékes vagy véres volt, színes ujjnyom keletkezik, mert az ujjon lévő anyag a bőrfodroknak megfelelő rajzzal az érintett tárgyon visszamarad. Ezeket a nyomokat azonban csak fényképezés útján rögzíthetjük meg. Ha az ujj tiszta volt, akkor az ujj izzadtsága, zsiradékra rakódik le a bőrfodor-alakulatoknak megfelelően az érintett síma felületű, kemény tárgyon s színtelen ujjnyomok keletkezhetnek.

Hogy a talált színtelen ujjnyomokat a büntettes felderítésére felhasználhassuk, azokat a további eljárásra alkalmasakká kell tennünk. E célból azt a helyet, ahol ujjnyomokat sejtünk, argenterat-porral behintjük. Ahol a bőrfodorszálok izzadtságot vagy zsiradékot hagytak hátra, ott e por szemek megtapadnak, a többi helyről pedig lehullanak.

A felesleges por lehullását azzal segíthetjük elő, hogy az ecsettel a fölösleges port eltávolítjuk, de e közben vigyázunk arra, hogy a fodorrajzoknak megfelelően odatapadt por szemecskéket meg ne sértsük.

A beporzással láthatóvá tett ujjnyom átvitelére a foli-papir szolgál, amely két rétegből áll: egy tapadó, fekete színű papírrétegből s egy vékony átlátszó zselatinrétegből, amely utóbbi a foli érzékeny anyagának és az ujjnyomrajznak a megvédésére szolgál.

Ha az ujjnyomot az argenterattal láthatóvá tettük, a foli-papírból az ujjnyom nagyságának megfelelő négyszögletes darabot ollóval levágunk, annak zselatinrétegét kör-

münnkel leválasztjuk s tiszta helyre tesszük. Az érzékeny foliréteget érzékeny oldalával óvatosan az ujjnyomra helyezzük s azt erősen rásimítjuk. Ezzel az argenterat a folira tapad s ha a folit óvatosan felemeljük, azon az ujjnyom teljes rajzát pillanthatjuk meg.

Hogy az így átvett rajz meg ne semmisüljön, óvatosan a kezünkbe vesszük az előbb leválasztott zselatinréteget s azt egyik szélénél fogva ráhelyezzük a foli érzékeny oldalára s ettől a széltől tovább haladva lassú nyomással a zselatinrészt rásimítjuk, a folira szorítjuk, ami által az átvitt ujjnyomot az esetleges megsérülés vagy megsemmisülés ellen védjük meg.

59. Az ujjnyomok felvételének mi a célja?

Az ujjnyomok felvételének célja a tettes kilétének megállapítása. Ujjnyom felvételének van helye:

1. Abban az esetben, ha a tettes ismeretes, de a személyazonosságát megállapítani nem tudjuk. Ilyenkor a tettesről ujjnyomatokat veszünk fel s az ujjnyomatlapot az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalnak Budapestre (Zrinyi-utca) küldjük meg.

2. Ha a tettes ismeretlen és a bűncselekmény elkövetésének színhelyén ujjnyomokat találtak, ezeket felvesszük s a tettes kilétének megállapítása céljából az előbbi pontban említett helyre küldjük.

3. Végül, ha a bűncselekmény elkövetésével egy vagy több egyén van gyanúsítva s nem állapítható meg teljes biztonsággal, hogy a bűncselekményt a gyanuba vett egyén vagy a gyanúsítottak melyike hajtotta végre, a gyanúsítottal, illetve a gyanúsítottakkal ujjnyomatot veszünk fel s az ujjnyomatlapot, illetve ujjnyomatlapokat a helyszínen talált ujjnyomatokkal együtt összehasonlítás végett az 1. pontban meghatározott helyre küldjük meg.

Ha a helyszínen talált és felvett ujjnyom a gyanúsítottakról felvett ujjnyomok valamelyikével egyezik, ezáltal már megvan a bizonyíték arra, hogy ez a gyanúsított a bűncselekmény színhelyén járt és azt a tárgyat, amelyen az ujjnyomot találtuk, megérintette.

60. Mily célt szolgál az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal?

Minden ügyészség, minden járásbíróóság és minden olyan rendőri hatóság, amely kihágási ügyekben bíraskodik, minden egyes egyénről, aki büntetést, vétségért (kivéve a becsület-sértést) s fontosabb kihágásokért van elítélve vagy aki fontosabb bűncselekményért előzetes letartóztatásba vagy vizsgálati fogságba került, végül aki szökésben van, értesíti a nyilvántartó hivatalt s közli vele az illető egyén pontos személyi adatait.

Az országos bűnügyi nyilvántartó hivatal minden hatóságnak, tehát a csendőrségnek is, a nyilvántartás összes adatairól értesítést ad. Nevezetesen pontosan megtudható onnan különösen az, hogy a gyanúsított volt-e már büntetve és hogy bűncselekmény miatt nem-e körözik, végül hogy személyi adatai helyesek-e.

Evégből tehát minden csendőrőrs a nyilvántartó hivatalhoz fordulhat. Ehhez azonban szükséges, hogy a nyilvántartó hivatalnak pontos személyi adatokat szolgáltatasson.

V.

**Közgazdálkodási határoz-
ványok.**

V.

1. (II. fej. 1. pont.) *Az örs létszámába beosztott nőtlen legénység hol tartozik étkezni?*

Az örs létszámába beosztott vagy oda vezényelt nőtlen legénység az örsön köteles étkezni. Kivételt képeznek a nőtlen rangosztályba nem sorolt havidíjasok, akiknek tetszésére van bízva, hogy a közétkezésben részt vegyenek vagy hogy élelmezésükről más-kép gondoskodjanak.

Konyhában étkezni tilos.

2. (II. fej. 4. pont.) *A közétkezésben résztvevők minő étkezést kapnak? Ki állítja össze az étlapot s mi a gazdálkodásvezető kötelessége?*

A közétkezésben résztvevő tagok reggelivel, ebéddel és vacsorával ellátandók. Az étlapot naponként vagy bizonyos időre a gazdálkodást vezető állítja össze. A legénységre van bízva meghatározni, hogy mit és hány tál ételt egyék, az előljáróknak csak akkor van joguk beavatkozni, ha e tekintetben panasz merülne fel.

A gazdálkodástvezetőnek gondoskodni kell arról, hogy a főzőnő annyit főzzön, hogy mindenki eleget ehessen és a legegyszerűbb ételket is ízletesen készítse el.

3. (II. fejezet 7. pont.) *A járőrök étkezésére ézve mit kell szem előtt tartani?*

A járőrök étkezésére nézve az alábbiakat kell szem előtt tartani:

a) Helyben szolgálatban álló legénységet a napi étkezésben ép úgy kell részesíteni, mint a laktanyában levő legénységet. Ily szolgálatban levő legénységet étkezés céljából lehetőleg fel kell váltani.

b) Ha a szolgálat érdekével nem ellenkezik, a legénységet lehetőleg akként kell szolgálatba vezényelni, hogy elindulás előtt, illetve bevonulásaikor azt étkezésben részt vehessen.

A szolgálatban álló járőr részére az ebédet csak akkor kell elkészíteni, ha előreláthatólag 14 óráig bevonul.

c) Ha a járőr váratlanul és közvetlenül ebéd előtt vonul be, akkor az ebédet megfelelően szaporítani kell, esetleg egy tál étellel kiegészíteni. Ha pedig a váratlan bevonulás 14 óráig történt, akkor a járőrt rögtönzött ebéddel kell ellátni, melyhez téli időben leves is készítendő.

d) A szolgálatban levő azon csendőrök részére, kiknek bevonulása télen 21, nyáron 22 óráig várható, az őket megillető vacsorát szintén el kell készíteni és részükre fenntartani.

e) Ha járőrök váratlanul és közvetlenül a vacsora előtt vonulnak be, akkor a vacsorát megfelelően szaporítani kell, ha pedig bevonulásuk a vacsora után télen 21, nyáron 22 óráig történt, akkor részükre rögtönzött vacsorát kell készíteni, esetleg hideg étellel kell őket ellátni.

f) A szolgálatban álló azon csendőrök részére, kiknek bevonulása 9 óráig várható, a reggelit elkészíteni és eltenni, váratlanul bevonuló, vagy idegen orsról érkező járőrök részére 9 óráig a reggelit — ha azt kívánják — el kell készíteni és ki kell szolgáltatni.

4. (II. fejj. 9. pont.) Kimenetelre engedélyt

nyert legénység, a rendes közétkezési időre tartozik-e a laktanyába visszatérni?

Kimenetelre engedélyt nyert legénység a rendes közétkezési időre a laktanyába visszatérni tartozik, különben nem követelheti, hogy a részére elkészített ebéd (vacsora) melegen tartassék vagy eltéssék.

Ha pedig valaki a laktanyán kívül, pl. ismerőseinél óhajt étkezni, e körülményről a gazdálkodásvezetőt értesíteni köteles, nehogy részére étel készíttessék.

VI.

**Örsgazdászati kezelési
utasítás.**

VI.

1. (2. §.) *Kikből áll a pénztári bizottság s tagjai miért felelősek?*

Az örs pénztára „Pénztári bizottság“ által kezelendő, mely az örsparancsnokból és egy csendőrből áll.

A pénztári bizottságnak hivatása a felvett pénzeket átvenni és azok kezeléséről számadást tenni.

A pénztári bizottsági tagok a pénztárban őrzött összes pénzek álladékanak helyességéért és teljes számáért egyetemlegesen felelősek.

2. (3. §.) *A pénztárak felnyitása és elzárása kik által történik?*

A pénztárak felnyitása és elzárása a pénztári bizottsági tagok által mindenkor személyesen teljesítendő.

3. (3. §.) *A pénztárkulcsok őrzése hogyan történik?*

A pénztári bizottsági tagok mindegyikének a pénztár kulcsának egyike adatik át s ezt szakadatlanul mindaddig őrizete alatt tartja, amíg mint pénztári bizottsági tag működik. Eme kulcsok hasonmásai szintén a pénztár-bizottsági tagok által őrzendők: szigorúan figyelendő azonban arra, hogy mindenkor csak azon kulcs mása jusson a bizottsági tagok birtokába, amelyeknek eredetije eme tagok őrzetében van.

A pénztári bizottsági tagoknak az egyszerű átvett kulcsot semmi körülmények között felcserélni nem szabad és arra figyelni kell, hogy a két kulcs ugyanazon időben egy kézbe ne jusson.

4. (3. §.) *Ha a pénztár-bizottsági tag örsállomásáról eltávozik, a kulccsal mit kell tennie?*

Apénztári bizottsági tagnak az örsállomás helyéről történendő távozása esetében az őrizete alatt volt kulcsot mindenkor az őt helyettesíteni hivatott csendőrnek kell átadni.

5. (3. §.) *Miként kell eljárni a pénztár-kulcsokkal, ha csak egy csendőr marad a laktanyában?*

Ha valamely örsön azon eset áll be, hogy a laktanyában csak egy csendőr marad honn, akkor minden pénztár-bizottsági tag a kulcsot (szolgálatba való kiindulása esetén is) magával vinni köteles.

6. (4. §.) *A pénztári bizottság valamelyik tagjának változása esetében mit kell tenni?*

A pénztári bizottsági tagok valamelyikének változása esetében, vagyis minden olyan alkalommal, amidőn a pénztári kulcs a helyettesnek átadatik, a pénztár is átadandó.

7. (26. §. 2. pont.) *A legénység részére érkezett pénz és értékküldeményt hogyan kell kézbesíteni?*

A legénység számára postán érkezett pénzek és értékküldemények a helyben kézbesítendő küldeményekről vezetendő helyi postakönyvbe való pontos bevezetés és az illetőnek átvételi elismerése mellett kézbesítendő.

8. (18. §. c) pont.) *Mi az eljárás a megbetegedett nőtlen csendőrrel, ha kórházba nem szállítható?*

Ha nőtlen csendőr az örsön váratlanul olyan súlyosan megbetegszik, hogy kórházba nem szállítható, vagy pedig, ha oly ragályos

betegségbe esett, hogy kórházba szállítása az orvos véleménye szerint közegészségügyi szempontból meg nem engedhető, akkor a beteget az örsön kell ápolni és azon esetben, ha a betegség természetéből kifolyólag betegápoló felfogadása feltétlenül szükségesnek mutatkozik, orvosi vélemény alapján, annyi időre, amennyire azt az orvos szükségesnek véli, mellette ápolót kell alkalmazni.

9. (18. §. d) pont.) *Minő eljárást kell követni akkor, ha a gyengélkedő csendőrnek nem gyógykezelésre, hanem csak szolgálatmentességre van szüksége?*

Oly gyengélkedéseknél, midőn az orvos a haj csekély voltánál fogva kórházi gyógykezelést egyáltalában nem tart szükségesnek, hanem a gyengélkedőnek pihenés vagy üdülés céljából szolgálatmentességre van szüksége, akkor a gyengélkedő illetékeinek teljes élvezetében marad, de az esetleg felmerült összes gyógykezelési költségeket a sajátjából köteles fedezni.

10. (20. §.) *Hogyan kell eljárni a járőr-szolgálatban megbetegedett csendőrrel?*

Járőrszolgálat teljesítése közben váratlanul megbetegedett legénységi egyént, a legközelebbi kórházba vagy ha ilyen közel nincsen, örsére, ha pedig szállítása veszéllyel járna, a legközelebbi községbe, a község által kijelölendő helyiségbe kell szállítani, részére ápolót felfogadni és a beteget a kijelölt helyiségben gyógykezelni mindaddig, míg az orvos azt szükségesnek látja.

11. (21. §.) *Szolgálatban megsérült csendőr gyógykezelési költségei kit terhelnek?*

Ha valamely csendőr a szolgálat teljesítése alkalmával önhibáján kívül szenvedett sebesülés vagy súlyos testi sérülés következtében kerül akár kórházi, akár pedig kórházon kívüli gyógykezelés alá, ez esetben összes illetékeinek élvezetében marad és a kincstár fizeti a gyógykezelési és az ápolási költségeket is

12. (21. §.) *Ha a szolgálatban megsérült beteget a laktanyában ápolják, az minő napi-betétet köteles a közigazdálkodásba fizetni?*

Ha a beteget a laktanyában ápolják, az örs által neki nyújtott élelmezésért csak a rendes közétkezési napi betétet tartozik a közigazdálkodás javára befizetni, melyért azonban csak a közigazdálkodás által előállítható ellátást követelheti.

VII.

Illetékszabályzat.

VII.

Illetékek a m. kir. csendőrség számára.

(1926. évi 16.300/VI.—b. számú belügy-miniszteri rendelet.)

1. (42. §.) *A legénységi egyéneknek rendfokozatonként mennyi havizsold illetékes?*

alhadnagynak	{ 141·6 P 133·6 „ 123·2 „
tiszthelyettesnek	{ 118·4 „ 102·4 „ 86·4 „
törzsőrmesternek	{ 71·2 „ 63·2 „
őrmesternek	55·2 „
csendőrnek	{ 50·4 „ 47·2 „
próbacsendőrnek	39·2 P

illetékes.

2. (43. §.) *A legénységi egyéneknek mennyi idő után mennyi csendőrségi pótdíj illetékes?*

6 éven alul	10·16 P
6 éven felül	13·6 „
8 éven felül	16·96 „
12 éven felül	20·4 „
16 éven felül	27·2 „
20 éven felül	34 „
24 éven felül	40·8 P

illetékes.

3. (45. §.) *A csendőrségnél mérsékelt árú dohány kiknek illetékes?*

Minden rangosztályba nem sorolt havi-díjas és altiszt részére ármegtérítés mellett mérsékelt árú dohány, de kizárólag csak a felvevő személyes használatára az esetben illetékes, ha ily dohánykészlet tényleg rendelkezésre is áll.

4. (47. §.) *A legénységi egyéneknek naponta mennyi ételmezési adagválttság jár?*

A tényleges szolgálatot teljesítő legénységi egyéneknek Budapesten havonta 54, vidéken 48 pengő illetékes.

5. (53. §.) *Teljes illeték mellett szabadságoltak milyen illetéket kapnak?*

Teljes illeték mellett engedélyezett szabadság alatt az illető szabadságoltak ténylegeségi illetményeiknek élvezetében maradnak.

6. (54. §.) *Beteg csendőröknek minő illeték jár?*

A megbetegedett csendőrök, beleértve az elmebetegeket is, mindaddig, amíg a tényleges állományba tartoznak, rendfokozatszerű illetékeik élvezetében megmaradnak.

Ha az illető csendőr megbetegedésekor az állandó lak- stb. illeték élvezetében állott, akkor abban betegségének tartama alatt is megmarad. Ugyanez áll az ételmezési adagválttság állomás szerinti kiszabására nézve is.

7. (55. §.) *A csendőrök tarthatnak-e kórházi ápolásra igényt s a költségeket ki viseli?*

Tényleges állományú csendőrök megbetegedésük esetén katonai, állami vagy közkórházba való felvételre igényt tarthatnak.

Gyógy- és ételmezési költség fejében a kórházban eltöltött minden napra az illető csendőr által az ételmezési adagválttság egyszerese fizetendő meg.

A szolgálatteljesítés közben vagy a szolgálat sajátos volta folytán önhibájukon kívül

megbetegedett csendőr egyéneknek ingyenes kórházi ápolásra és gyógyfürdő intézetekben való gyógykezelésre van igényük. Ez esetekben a gyógyköltségeket a belügyi tárca viseli, a természetben kiszolgáltató kórházi ételmezésért azonban az ételmezési adagválttság egyszerese megtérítendő.

8. (15. §.) *Kiknek van gyógyszerekre igényük? A gyógyszert honnan kell beszerezni s a költségeket ki viseli?*

Azoknak a csendőr egyéneknek, akiknek kórházi ápolásra igényük van, jogosítva vannak saját személyük, családtagjaik és cseléd-ségük számára azon esetben, ha a gyógykezelés kórházon kívül történik, a gyógyszereket a meghatározott ártérítés mellett a katonai, vagy ilyenek helyben nemlétében polgári gyógyszertárból hozatni; a vonatkozó vényre azonban a rendelő orvos az igényjogosult nevét, rangját, csapattestét (intézet) és esetleg lakcímét is feljegyezni köteles.

Ahol katonai gyógyszertár van, a gyógyszerek csak onnan szerezhetők be és csak abban az esetben hozhatók a polgári gyógyszertárból, ha a rendelt gyógyszerek a katonai gyógyszertárban nem kaphatók.

Az így felmerült gyógyszerköltségek a törzsgazdasági hivatal engedélye alapján a javadalmazás terhére elszámolhatók.

9. (55. §.) *A bűnvádi eljárás alatt álló, a testületből való eltávolításra vagy börtönre elítélt, megszökött vagy önkényűen eltávozott csendőr egyéneknek milyen illeték jár?*

Szolgálattételhen való meghagyás mellett folyamatban lévő bűnvádi eljárás tartama alatt az illető csendőr személyek illetményeik folytatólagos élvezetében megmaradnak.

Oly csendőr személyeknek, kik ellen bűnvádi eljárás letartóztatással — vizsgálati fogással — kapcsolatban vagy szabadlábban a szolgálattétel alól való egyidejű felmentés

mellett van folyamatban, rendes rendfokozat-szerű illetményeikre való igényük fenmarad.

A bűnvádi eljárást vezető azonban feljogosítatik, hogy az illetékeket — az élet fenntartásához szükséges illeték kivételével — kisebb vagy nagyobb mérvben megvonja.

A csendőrség kötelékéből eltávolításra, valamint börtönre ítélt, továbbá önkényűen eltávozott vagy megszökött csendőr személynek a megszüntetésre megállapított elvek szerint az összes illetményeit be kell szüntetni.

10. (55. §.) *Fegyelmi fogság tartama alatt a csendőr egyének minő illetéket kapnak?*

A fegyelmi fogság tartama alatt az illető csendőr személyek összes rendes illetményeik élvezetében megmaradnak. A külön pótdíj, valamint az esetleges vezényeltetési pótdíj nem illetékes.

Szolgálati utazások alkalmával felszámítható illetmények.

(1925. évi 156.600/VI.—b. számú belügy-miniszteri rendelet.)

1. (1. §. 4. p.) *Szolgálatban utazó csendőr egyének milyen vonatokat vehetnek igénybe?*

Szolgálatban utazó csendőr egyéneknek vasúton saját személyük és családjuk, valamint magánpodgyászuk továbbítására rendszerint a közönséges személy-, posta- vagy vegyesvonatok használatából felmerülő viteldíjak térítetnek meg.

Gyors- és tehervonatok igénybevétele csakis különösen sürgős szolgálati utazások alkalmával van megengedve.

2. (1. §. 15. p.) *Rendes viszonyok közt az utazáshoz miféle okmányt kell kiállítani? Kivételes esetekben minek alapján lehet utazni?*

Minden szolgálati utazáshoz rendszerint menetlevelet kell kiállítani, mely igazolványul és az utiköltségek felszámítására alapul szolgál.

Olyan esetekben, midőn szolgálatban lévő legénységi állományú egyének azon helyzetbe jutnak, hogy valamely hivatalos eljárás miatt a vasutat vagy gőzhajót igénybe kell venniök és (az utazás sürgőssége miatt) menetlevél kiállítására alkalom nincs, szolgálati lapjuk alapján utazhatnak.

3. (1. §. 15. p.) *Mikor kell az útielőleget haladéktalanul visszatéríteni?*

Ha az elrendelt utazás bármily oknál fogva elmarad, az esetleg kiszolgáltatott előleget egy összegben haladéktalanul vissza kell téríteni.

4. (2. §. 1. p.) *Legénységi állományú egyéneknél ügyködési utazásul mit kell tekinteni?*

Legénységi állományú egyéneknél ügyködési utazásul tekintendők:

a) szárny-, osztály vagy kerületi parancsnokság állomására való utazás, ha az ebbeli behívás szolgálati ügyben, de az illető önhibáján kívül történik és a berendelés elkerülhetetlenül szükséges. A berendelés szükségességéért a berendelő parancsnok személyesen és anyagilag felelős. A berendelés célját a berendelő parancsnoban részletesen meg kell jelölni és a parancsot az utazási számadáshoz mindenkor eredetben kell csatolni.

b) hullaszállítmányok kísérése;

c) robbanóanyag szállítmányok kísérése;

d) megbetegedett, elmebajos vagy megsebesült csendőr személyekhez kirendelt kísérők utazásai.

5. (2. §. 1. p.) *Ügyködési utazások alkalmával a távollét egész tartamára mi illetékes?*

Ügyködési utazások alkalmával a távollét egész tartamára (az elindulástól a bevonulásig terjedő időre) napidíj illetékes.

6. (2. §. 2. p.) *Milyen utazásoknál jár az utazási költségtérítés csak az utazás idejére?*

Egyes utazásoknál az utazási költségtérítés csak az utazás idejére jár. Ilyen utazások:

e) a szolgálatteljesítés közben vagy a szolgálat sajátos volta folytán önhibájukon kívül megbetegedett ingyenes kórházi ápolásra igényvel bíró személyek (tiszttek és legénység) utazásai, a megbetegedés (sebesülés) helyéről a legközelebbi egészségügyi intézetig, ha ezzel a tartózkodási hely változása kapcsolatos;

f) ugyanez áll az egyik egészségügyi intézetből a másikba való átutalás esetében tett utazásokra nézve is;

j) ideiglenes vezényeltetés (beosztás, szolgálatteljesítés) céljából (tiszttek és legénység által) tett utazások az alkalmazási állomástól a vezényeltetés stb. helyére. Az ideiglenes vezényeltetés stb. befejezte után ennek helyéről a korábbi alkalmazási állomásra vissza, amely utazás akkor is foganatosítandó, ha az illető ideiglenes vezényeltetése stb. tartama alatt tartósan vezényeltetnék (beosztatnék) avagy áthelyeztetnék.

7. (2. §. 4. p.) *Legénységi egyéneknek mely utazásoknál van csupán útiköltségmegtérítésre igényük?*

Legénységi egyéneknek csupán útiköltségmegtérítésére van igényük:

a) a szolgálat érdekéből szükségessé vált áthelyezések és vezénylések;

b) vádlottként vagy tanuként történt beidézések;

c) a kerületi-, osztály- vagy szárnykihallgatásra való beidézés;

d) fegyelmi fenytés kiállása;

e) vizsgálati fogságba való kíséréseknél úgy a fogoly csendőr, mint a kísérők részére;

f) haditörvényszéki vizsgálat alatt álló, de szabadlábon hagyott vádlottnak kihallgatásra vagy az ítélet kihirdetéséhez való berendelése;

g) kórházba, gyógyfürdőbe és elmeegógyintézetbe vagy onnan vissza utazás;

h) felülvizsgálat vagy szolgálatból folyó más célból orvosi vizsgálat megejtéséhez való utazás;

i) felülvizsgálathoz vagy leszereléshez (eligazításhoz) való utazás;

j) nyugdíjazottaknak az újabb felülvizsgálathoz és vissza való utazásai;

k) valamely örsnek megerősítése;

l) elméleti kiképzés céljából történt bevonulások;

m) a szabályokban előírt csendőrségi vizsgák letételéhez való utazások;

n) a csendőrség által letartóztatott egyéneknek az illetékes hatósághoz való kísérése vagy elővezetése;

o) a közbiztonsági szolgálat érdekében teljesítendő nyomozások;

p) szakaszparancsnokok által őrszemle vagy kivizsgálások céljából teendő utazások;

r) becsületsértési ügyekben teendő utazások;

s) családtagoknak valamely kórházba és onnan vissza a családfő állomására való szállítása és

t) céllövészethez való utazás alkalmával, ha az távolság 15 km-nél több.

8. (4. §. 2. p.) *Mennyi napidíj illetékes rendfokozat szerint a legénységi egyéneknek?*

Az alábbi kiszabatu napidíj illetékes:

alhadnagyoknak és tiszthelyetteseknek	8.16 P
törzsörmesternek és örmesternek	6.80 „
csendőrnek	4.08 „
próbacsendőrnek	2.72 „
illetékes.	

9. (4. §. 2. p.) *Mely idő után nem jár napidíj?*

Ha a szolgálati utazás alkalmával igénybe vett vonatnak vagy hajónak menetrendszerinti indulási (tengelyen történt utazásnál a tényleges elindulás) ideje és a visszautazásnál igénybevett vonatnak vagy hajónak menetrendszerinti érkezési (tengelyen történt utazásnál a tényleges visszaérkezés) ideje között:

a) négy óránál kevesebb idő telt el,apidíj felszámításának egyáltalán nincs helye;

b) négy óránál több, de nyolc óránál kevesebb idő telt el, aapidíjnak csak egy negyedét lehet felszámítani;

c) nyolc óránál több, de tizenkét óránál kevesebb vagy tizenkét óra idő telt el, aapidíjnak csak a felét lehet felszámítani;

d) tizenkét óránál több, de huszonnégy óránál kevesebb idő telt el, a teljes összegű, vagyis egy egészapidíjat lehet felszámítani;

e) huszonnégy óránál több idő telt el, a hivatalos kiküldetés minden teljesen befejezett huszonnégy órájára teljes összegűapidíjat, a fennmaradó időre pedig abban az esetben, ha ez az idő tizenkét óránál kevesebb vagy tizenkét órát tesz ki, aapidíjnak csak a felét (egy félapidíjat), abban az esetben ellenben, ha ez az idő tizenkét óránál több, egy teljes összegű (egy egész)apidíjat lehet felszámítani.

10. (7. §. 4. p.) *Vezénylési pótdíj mikor jár?*

Vezénylési pótdíj mindennemű oly külszolgálat után jár, melyet az illető legénységi állományú csendőr egyén 12 órán túl terjedőleg állomáshelyétől távol teljesít és pedig minden befejezett 12 óra után a mindenkoriapidíj egy negyed része illetékes vezénylési pótdíj gyanánt.

11. (7. §. 4. p.) *Külső szolgálat alatt mily szolgálat értendő?*

Külső szolgálat alatt értendő:

a) mindennemű — szolgálati lappal vezényelt — járőrszolgálat;

b) céllövészetre való összpontosítás;

c) a közrend és a közbiztonság helyreállítása céljából, vagy egyéb okokból való összpontosítások — az összpontosítás egész tartamára.

12. (7. §. 4. p.) *Vezénylési pótdíj mikor jár csak az utazás idejére?*

A vezénylési pótdíj csak az utazás idejére jár:

1. orvosi megvizsgálás, felülvizsgálat vagy leszerelés céljából behívott legénység részére,

2. elméleti kiképzés végett utazó legénység részére.

Ezen esetekben a vezénylési pótdíj csakis azon időre jár, melyet az illető útban töltött, illetve, ha a kiindulás és végállomás közötti út megtétele, illetőleg az oda- és visszautazásban töltött idő együttvéve legalább 12 órát tesz ki.

13. (7. §. 4. p.) *Vezénylési pótdíj mikor nem illetékes?*

A vezénylési pótdíj egyáltalában nem jár: azon legénység részére, amely önhibája folytán szárny-, osztály-, esetleg a kerületi parancsnoksághoz kihallgatásra vagy fegyelmi fenytésének kiállása végett a szárny- vagy osztályállomásra berendeltetik, vagy mint vádlott a csendőrbíróság elé idéztetik, illetőleg kísértetik.

Előfogat 1 km. csilló után 8 f

VIII.

**Ruhagazdálkodási
utasítás.**

$$\begin{array}{r}
 1064 \times 12 \\
 \hline
 2128 \\
 2344 \\
 \hline
 12768
 \end{array}$$

VIII.

1. (4. §. 1. p. 1. bek.) *A tömegátalány mire szolgál?*

A tömegátalány, melynek összegét időnkint a belügyminiszter állapítja meg, a ruházat és a lábbeli karbantartására és utánpótlására szolgál.

2. (4. §. 1. p.) *Mennyi tömegátalány illetékes a gyalogos és a lovas csendőrnek?*

Tömegátalány fejében, rendfokozatra való tekintet nélkül jelenleg illetékes

a) gyalogosoknak:

évenként	170-68 Pengő
havonként	<u>10-64</u> „

b) lovasoknak:

évenként	140-16 Pengő
havonként	<u>11-68</u> „

3. (5. §. A. 1. pont.) *A tömegvagyon a csendőrnek milyen tulajdona?*

A tömegvagyon a csendőrlegénységnek csak feltételesen tulajdona. Annak, aki a testületben legalább 5 évig megszakítás nélkül szolgált és önhibáján kívül, leszerelési nyilatkozat alapján vétetett fogyatékbba, tömegkövetelését, továbbá ruházatának becsértékét az esetleg fennálló kincstári tartozás levonásával, kezéhez ki kell fizetni.

4. (5. §. A. 6. p.) *Elhalt véglegesített csendőrök tömegvagyonával hogyan járnak el?*

Elhalt véglegesített csendőrök tömegvagyonra, a halál okára és a szolgálati idő tar-

tamára való tekintet nélkül az esetleges kincstári tartozások levonása után, mint hagyaték az örökösök javára, a hagyaték tárgyalására hivatott bíróságnak szolgáltatandó be.

5. (5. §. A. 2., 3., 7. és 12. p.) *Mikor kell a csendőr tömegvagyont a javadalmazás javára bevételezni?*

A tömegvagyont a javadalmazás javára kell bevételezni:

1. ha a csendőr öt évi csendőrségi szolgálati idő letelte előtt a testületből önként kilép;

2. ha a csendőrt szökés miatt vagy saját hibája következtében a testületből eltávolítják;

3. ha a csendőr a próbaszolgálat alatt elhalt;

4. ha a próbacsendőrt nyugellátás mellett fogyatékbba vették.

6. (5. §. A. 4. p.) *Öt évnél hosszabb csendőrségi szolgálati idő letelte előtt leszerelt, de 30 napon belül a testülethez visszalépett csendőrnek tömegvagyonával miként kell eljárni?*

Öt évi csendőrségi szolgálati idő letelte előtt leszerelt, de 30 napon belül a testületbe visszalépett csendőrnek a javadalmazásba bevételezett tömegvagyont az összesített tömegalapba kell visszautalni.

7. (5. §. A. 4. p.) *Öt évnél hosszabb csendőrségi szolgálat után leszerelt, de 30 napon belül újból belépett csendőr a leszereléskor felvett tömegvagyont illetőleg mire köteles?*

Öt évnél hosszabb csendőrségi szolgálat után leszerelt — tehát tömegjogosult — de 30 napon belül újból belépett csendőr a leszereléskor felvett tömegvagyont az összesített tömeg javára visszafizetni köteles. Ha azonban ez az összeg az első tömegbetét összegét meghaladta, akkor csakis az első tömegbetét összegét fizeti vissza. A visszafizetésre indokolt esetben az osztályparancsnokság 6 havi törlesztést engedélyezhet; ebben az esetben az

a javadalmazásból az osztály gazdasági hivatal előlegezi.

8. (5. §. A. 5. p.) *Havidíjasokká előléptetett csendőr egyének tömegkövetelésével és a használatukban levő ruházattal hogyan kell eljárni?*

Havidíjasokká előléptetett csendőr egyének részére tömegkövetelésüket szolgálati idejükre való tekintet nélkül ki kell fizetni. A használatukban levő ruházat tulajdonukban marad, de ha kívánják, az megbecsülendő és a becsérték kezeikhez kifizetendő.

9. (5. §. A. 8. p.) *Hogyan kell eljárni azoknak a véglegesített csendőröknek tömegvagyonával, akik állandó vagy 5 évig tartó ideiglenes nyugállományba helyezettek, illetőleg akik végkielégítéssel elbocsájtattak?*

Azoknak a véglegesített csendőröknek, kik állandó nyugállományba helyezettek, illetve akiknél a nyugdíjazás ideiglenessége az 1912. évi LXV. t.-c. 33. §. értelmében 5 évre terjed, továbbá azoknak, akik végkielégítéssel bocsájtatnak el, tömegvagyonuk, vagyis tömegkövetelésük és ruházatuk becsértéke, szolgálati idejükre való tekintet nélkül kezeikhez kifizetendő.

10. (5. §. A. 9. p.) *A 6 hónapra, 1 vagy 2 évre ideiglenesen nyugdíjazott csendőrök tömegvagyonukra mikor tarthatnak igényt?*

A meghatározott időtartamra, vagyis 6 hónapra, 1 vagy 2 évre ideiglenesen nyugdíjazott csendőrök tömegvagyonukra csak akkor tarthatnak igényt, ha a 6 hó, 1 vagy 2 év után újra megejtett felülvizsgálatásuk eredményének megfelelően határozatlan időtartamra nyugdíjaztatnak vagy végkielégítéssel elbocsájtatnak. Ilyen egyének részére, ha újbóli ténylegesítésük után a testületből nyilatkozat alapján, tehát önként és önhibájukon kívül kilépnek, tömegvagyonukat csak abban az esetben szabad kifizetni, ha újbóli ténylegesítésük

után előbbi beszámítható szolgálati idejükkal együtt a csendőrségnél megszakitás nélkül legalább 5 évet szolgáltak.

A nyugállományban töltött idő be nem számítható.

A meghatározott időtartamra nyugállományba helyezett csendőrökkel tehát leszereelésük alkalmával a leszámolást úgy kell meg-ejteni, mint minden más fogyatékbba vett egyénnel, de tömegvagyonukat végleges, illetve a meghatározatlan időtartamra szóló ideiglenes nyugállományba helyezésük, vagy végkielégítéssel való elbocsájtásuk időpontjáig a tömegpénztárban kell hagyni.

Ha a meghatározott időre ideiglenes nyugállományba helyezett egyén tömegkövetelése a ruházat becsértékének betudásával az első tömegbetét összegét meghaladná, akkor az első tömegbetétet meghaladó tömegtöbbletet az illető részére a leszereléskor ki kell fizetni.

11. (5. §. A. 10. p.) Ha egy határozott idő tartamára ideiglenesen nyugdíjazott csendőr elhal, tömegvagyonával hogyan kell eljárni?

Ha egy határozott idő tartamára ideiglenesen nyugdíjazott csendőr elhal, akkor tömegvagyonával úgy kell eljárni, mintha az illető a tényleges állományban halt volna el.

12. (5. §. A. 11. p.) Nyugellátás mellett fogyatékbba vett próbacsendőrök tömegvagyonával hogyan kell eljárni?

Nyugellátás mellett fogyatékbba vett próbacsendőrök (ujoncok) tömegvagyonát a javadalmazásba kell bevételezni.

13. (5. §. A. 13. p.) Igazolványos altiszti jogon polgári szolgálatra ideiglenesen alkalmazott csendőrök tömegvagyonával hogyan kell eljárni?

Az 1873:II. t.-c. alapján polgári szolgálatra ideiglenesen alkalmazott csendőrök leszerelendők. Tömegvagyonuk részükre kézhez kifizetendő.

14. (10. §.) Tömegrendszer szerinti felruházásra kiknek van igényük?

A tömegrendszer szerinti felruházásra a csendőség tényleges állományába tartozó összes legénységi egyéneknek igényük van.

15. (10. §.) Ruházattal való ellátásra vonatkozó igény mikor kezdődik s meddig tart?

A legénységnek a ruházattal való ellátásra vonatkozó igénye a csendőséghez történt felvétel napjával kezdődik és addig tart, míg az illető a csendőség tényleges állományában megmarad; vagy pedig míg olyan állománycsoportba nem lép, amelyben ruházatát maga köteles beszerezni.

16. (14. §.) A próbacsendőrök első felruházását ki és hogyan végzi?

A próbacsendőrök és ujoncok első felruházását és felszerelését a gazdasági hivatal főnöke a hozzá beosztott raktárkezelő segédmunkások segítségével az osztályparancsnok jelenlétében eszközli; a felszerelésnél a vállalkozónak vagy megbízottjának, illetőleg az átalakításokra szerződötett szabónak is jelen kell lennie.

A próbacsendőrök és ujoncok részére ruházatot az első tömegbetét és a félévi tömegátalány terhére lehet kiadni.

A felruházás a becsült készletből történik. Ha azonban valamely cikk becsült készletben nem volna vagy ha az a felruházandónak még átalakítás esetén sem felelne meg, a szükségletet a szerződötett vállalkozónál azonnal meg kell rendelni.

Az első felruházás alkalmával az összes ruhamennyiség csak abban az esetben szolgáltatható ki, ha azáltal tömegtartozás nem keletkezik. A tömegtartozás elkerülése végett a gazdasági hivatal főnöke úgy eszközölje a felszerelést, hogy a felszerelő a legközelebbi ruházat felvételéig megfelelően legyen felruházva. Minden felszerelőnek azonban három zubbonyt, három nadrágot, egy köpenyt, két pár

lábbelit és három rend fehérneműt, azonkívül a többi előírt cikkeket okvetlenül ki kell szolgáltatni.

17. (14. §.) Mi történik a próbacsendőrök polgári ruházatával?

Az ujoncok és próbacsendőrök által magukkal hozott polgári ruházat gondosan elcsomagolandó; a csomag a tulajdonos saját, ilyen hiányában a gazdasági hivatal pecsétjével ellátandó és a próbaszolgálati idő tartama alatt az iskola-, illetve külszolgálatra beosztás esetén, az örsparancsnokság által megőrzendő. A próbaszolgálati idő letelte előtt kilépő vagy eltávolított egyént saját polgári ruházatában kell elbocsájtani.

Véglegesített csendőrök polgári ruházata rendelkezésükre bocsájtandó.